

VASA UNIVERSITET
Humanistiska fakulteten
Institutionen för nordiska språk

Jonna Skomars

Hur tolkar användare sig av Internet inför ett uppdrag

Avhandling pro gradu i nordiska språk
Vasa 2006

INNEHÅLL

TIIVISTELMÄ

1. INLEDNING	5
2. SYFTE	7
3. TOLKNING	8
3.1. Tolkningsmetoder	9
3. 1.1.Konsekutiv tolkning	11
3.1 2. Simultantolkning	12
3.2. Krav som ställs på en tolk	14
3.3. Tolkning kontra översättning	16
3.4. Förberedelse inför ett tolkningsuppdrag	18
3.5. Internet	21
4. MATERIAL	25
4.1. Enkät	26
4.2. Population	27
5. METOD	29
6. TOLKARNA OCH DERAS ANVÄNDNING AV INTERNET	31
6.1. Allmänt om informaterna	31
6.2. Själva uppdraget	36
6.3. Internet	45
6.4. E-post	59
6.5. Nyhetsgrupper	67
6.6. Tolkens färdigheter	68
7. SLUTORD	73

LITTERATUR	75
BILAGA: Enkät	79

VAASAN YLIOPISTO**Humanistinen tiedekunta**

Laitos:	Pohjoismaiset kielet
Tekijä:	Jonna Skomars
Pro gradu –tutkielma:	Hur tolkar använder sig av Internet inför ett uppdrag
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Pohjoismaiset kielet
Valmistumisvuosi:	2006
Työn ohjaaja:	Marianne Nordman

TIIVISTELMÄ:

Valitsemani pro gradu – tutkielmani aihe kiehtoi koko tutkimus- ja kirjoitusprosessin ajan. Päämääränäni oli kartoittaa miten laajalti Internet on käytössä työtehtäviin valmistautuvien tulkkien keskuudessa. Työstettävä aineisto koostui kyselyyni vastanneiden tulkkien ajatuksista ja niiden analysoinnista ja vertailusta. Pyrkimyksenäni oli keskittyä vain tulkkien valmistautumistapaan, mutta vastaanottamistani vastauksista kävi ilmi, että vain puolet populaatiosta työskenteli pääasiallisesti tulkkeina ja populaation toinen puoli työskenteli lähinnä kääntäjinä. Rajatessani aihepiiriäni olin päättänyt keskittyä vain tulkkien valmistautumistapoihin, mutta prosessin edetessä päätin käsitellä sekä tulkkausta että kääntämistä, pääpainona kuitenkin yhä tulkkien valmistautuminen toimeksiantoihin. Työkaluna Internet omasi vakaata kannatusta, mutta työni edetessä ilmeni kuinka omavaraisia kyselyyn vastanneet olivat, kun käsitteilin Internetin käyttöön liittyviä seikkoja.

AVAINSANAT: tolkning, förberedelse, informationssökning, Internet, enkät

1. INLEDNING

Möjligheten att förstå en annan person är oerhört viktig för människan. Språket är ett av de mest grundläggande hindren för ömsesidig förståelse mellan människor, men samtidigt är språket det bästa och enklaste sättet att göra sig förstådd. Genom att tala och därmed genom att berätta om oss själva kan vi reda ut missförstånd, skämta, skingra misstankar, erövra världen! Detta är en idealisk situation, men långtifrån dagens verklighet. Såsom alltid så även denna dag behövs kodomvandlare och brobyggare - tolkar.

Tolkning används när en eller flera personer behöver hjälp i att förstå det som sägs på ett språk de inte förstår. Tolken fungerar som förmedlare mellan den som talar och den som lyssnar. Eva Paneth (2002: 31) har beskrivit tolkningsprocessen genom att säga att råmaterielet, som tolken tillämpar sina tekniker på, är orden. Såsom Basil Hatim och Ian Mason (2002: 264) framhåller gör tolken sitt bästa förutom att förmedla det talade ordet också förmedla även de kulturella dragen i anförandet, eftersom mycket av den kontextuella informationen finns utanför texten.

Tolkyrket i sig självt är mycket gammalt, men man har forskat i det under en relativt kort tid. Först efter det andra världskriget fick tolkningsforskning ordentligt med luft under vingarna. Yrket har dessutom börjat åtnjuta den respekt det förtjänar först under de senaste decennierna. Tolkning innebär ju så mycket mer än att man är tvåspråkig. Detta är något som framgår av Pöchhackers och Shlesingers (2002: 2) ord:

It was only in the course of the twentieth century that interpreting gained wide recognition as a profession [...] Interpreting can be defined most broadly as interlingual, intercultural oral or signed mediation, enabling communication between individuals or groups who not share, or do not choose to use the same language(s).

Under de gångna decennierna har världen förändrats mycket och ett av de mest påtagliga resultaten av denna förändring är informationsflödet som vi alla är medvetna

om så gott som varje dag. Allt detta har också påverkat tolkyrket. Informationsmängden är ofantlig, likaså informationsbehovet. I en tolkningssituation är tillgången till hjälpmedel begränsad och således kräver förberedelse inför ett tolkningsuppdrag mycket tid och ansträngning. Internet är sannolikt till stor hjälp när man förbereder sig för ett tolkningsuppdrag, men för att klara av att dra full nytta av Internet måste man kunna använda sig av det effektivt. Och frågan är - gör tolkar detta?

Jag valde att studera hur tolkar använder sig av Internet inför ett uppdrag för min avhandling pro gradu eftersom det är en i högsta grad aktuell fråga. Till min förvåning visade det sig att man inte har forskat i ämnet nämnvärt, och det i sin tur gör temat även mer intressant. Journalisten Mario Matteoni (1997: 42) påpekar i sitt verk *Fram med fakta* att biblioteket är den naturliga utgångspunkten för sökandet efter kunskap och information och den kommentaren avslöjar att boken har nästan tio år på nacken. Visserligen behövs biblioteken, ordböckerna och de "gamla" hjälpredorna även i denna dag, men inom en överskådlig framtid kommer Internet inte att bli ersatt av något annat medium som informationskälla.

2. SYFTE

Jag ämnar undersöka hur tolkar använder sig av Internet när de förbereder sig för ett tolkningsuppdrag och framhålla hur Internet används och i hurdan skala. Jag har en föräning om att Internet underlättar tolkarnas arbete till en hel del, men problemet som uppstår är att användning av Internet kan innebära slöseri med dyrbar tid, eftersom det inte är så lätt att hitta väsentlig information. Det kan verka som om Internet är ett stort bibliotek utan ordning och reda och framför allt, utan personal som man kan be om hjälp av när man närmast drunknar i information. Min hypotes är att Internet används inte till så stor utsträckning som det skulle vara möjligt i och med att användningen kräver mycket tid.

Avhandlingen kommer även att behandla de olika tolkningsmetoderna, hurdana utmaningar tolkning innebär, hur en tolk förbereder sig för uppdrag och hur tolkning och översättning skiljer sig i fråga om förberedelse och informationssökning. Jag kommer även att tänga det om tolkarna har ändrat sina metoder i takt med att de nya tekniska hjälpmedlen, såsom Internet och e-post har blivit allt vanligare. Det som verkligen attraherar mig personligen är avsnittet där jag kartlägger hurdana problem tolkar möter i och med användningen av Internet och vad de skulle vilja lära sig bättre. Resultaten av undersökningen presenteras i kapitel 6. Tolkarna och deras användning av Internet.

3. TOLKNING

Tolkning behövs i många sammanhang - för de asylsökande, vid företagsbesök, seminarier, föredrag, juridiska förhör, i rätten, på årsmöten, osv. I princip behöver man tolkar varsomhelst där det finns åtminstone två människor som har behov av att kommunicera, men inte klarar av det själva. Tolkens huvuduppgift är att lyssna, omkoda det hon hör och återge det hon hörde till ett annat språk. Tolkning är inte lätt eller enkelt i och med det att det inte finns absolut likadana språk eller kulturella koder, men som tolken Luigi Luccarelli formulerar det:

We do our best and we help you to communicate – and we enjoy doing it! We are happy when your right to speak your own language, when your right to express yourself in the language you speak best, is respected, because that fosters communication in the truest sense of the word. Equality within cultural diversity is a worthy goal. (Luccarelli 2006.)

Kommunikation mellan människor är ju mycket mera än bara ord. Det vi säger och hur vi säger det har starka anknytningar också till vår kulturbakgrund. Språket är såsom Bassnett (1980: 32) uttrycker det hjärtat i kulturens kropp, och växelverkan mellan dessa föder energi som uppehåller liv. Hon visar att liksom en hjärtkirurg inte kan glömma resten av kroppen, så kan inte en översättare utan risk behandla texten som någonting löst från kulturen. Orsaken till att jag hänvisar till Bassnetts ord trots att hon talar om översättning klargörs i avsnitt 3.3. Tolkning kontra översättning.

Om tolkning och översättning skulle innebära att man förmedlar enbart ord och inte tankeenheter kunde processen vara mycket enkel. Men som Per Linell (1997: 63) påpekar så uppstår originalen och översättningen alltid i sina situationella och sociokulturella kontexter, och de kan inte tagas ut ur dem utan att meningen ändrar något och så att dessa kontexter inte skulle vara närvarande eller helt framträdande i själva texterna. Masaomi Kondo och Helen Tebble (1997: 151) ställer frågan ‘*Vad är kultur?*’ Svaret på frågan är mångfasetterat. Enligt deras kulturdefinition kan kultur definieras på miljonivån, alltså vad som kan ses, höras och kännas, och den innebär många sociala

institutioner, sådana som visuell konst, litteratur, arkitektur, och mat, likaså påverkan av klimatet. Kultur kan likaså definieras i termer av uppförande. Detta innebär sedvänjor, ritualer och traditioner. Tolken kan alltså inte bara koncentrera sig på språket eller bara på det som sägs, tolkningen påverkas också av vem som talar och vem som lyssnar. Interkulturell kommunikation definieras som kommunikation mellan personer med olika kulturell bakgrund och bakgrunden påverkar sättet att använda sig av språket. Sättet att kommunicera är en viktig aspekt av kulturell identitet. Tolken befinner sig mellan två eller flera av dessa kulturella samfund. (Kondo & Tebble 1997: 153.) I det skedet då jag utarbetade enkäten misstänkte jag att tolkarna skulle medvetet anstränga sig för att hålla sig uppdaterade i fråga om även ting som berör de olika kulturer de handskas med. Om det är så framgår längre fram i diskussionen (jfr 6. Tolkarna och deras användning av Internet).

För att klargöra de begrepp som jag använder i avhandlingen kommer jag att ge bakgrundsinformation om tolkning, om tolkningsmetoderna, vad det krävs av en tolk och hur översättandet skiljer sig från tolkning och speciellt hur förberedelserna för de två skiljer sig åt.

3.1. Tolkningsmetoderna

Tolkningsmetoderna indelas i två olika huvudkategorier. Saresvuo och Ojanen (1988: 30) förklarar att vid konsekutiv tolkning är två språk inblandade, medan vid simultan tolkning är språkantalet i princip obegränsade. Vid konsekutiv tolkning består tolkens uppgift av att lyssna och skriva anteckningar, medan tolkens uppgift vid simultantolkning är att lyssna och tala. Dessa två olika metoder behandlas mer ingående i avsnitten 3.1.1 Konsekutiv tolkning och 3.1.2. Simultantolkning. Valet av tolkningsmetod påverkas av många olika faktorer. Saresvuo och Ojanen (1988: 31) nämner organisatörernas önskemål, tillgängliga penningmedel, längden på konferensen, antalet deltagare och språken, tillgång till teknisk apparatur samt mötesutrymmen som faktorer som bidrar till hurdan tolkning man väljer.

Benämningarna *kontakttolk* och *konferenstolk* indikerar hurdana tolkningssituationer det är fråga om. Tolkningsmetoden är antingen konsekutiv eller simultan. Benämningen *kontakttolk* används ofta av de tolkar som hjälper till vid tolkning av dialoger t.ex. mellan en patient och en läkare, i rätten, vid polisförhören om den misstänkte behöver tolk eller i dylika situationer. (Saresvuo & Ojanen 1988: 35.) Tolkningen sker ofta konsekutivt (jfr 3.1.1. Konsekutiv tolkning). Cecilia Wadensjö (2002: 355) diskuterar i sin artikel 'The double role of a dialogue interpreter' hur en '*dialogtolk*' eller '*kontakttolk*' arbetar inom institutionella ramar, såsom på polisstationer, sjukhus och vid rätten, där hon står till tjänst för gemene man och myndigheterna, då de talar olika språk. Den nordiska språkkonventionen möjliggör att nordborna har rätt att kräva betjäning på sitt modersmål i offentliga instanser i våra nordiska länder, och då kommer man i kontakt med en kontakttolk.

I Sverige är tolkningsmarknaden och auktorisationssystemet för tolkarna annolunda än i Finland, men förbundet Professional Conference Interpreters Worldwide, AIIC (AIIC 2006) existerar i båda länderna och därmed tänker jag hänvisa till ett brev som AIIC-Sverige Tolkförmedling adresserade till Justitiedepartementet i Sverige 25.5.2004 (AIIC: 2006). I brevet betonas faktumet att konferenstolk och kontakttolk är två olika yrken, med olika utbildningar och olika examina samt att det inte finns något auktorisationssystem för konferenstolkar i Sverige. En annan intressant skillnad som nämns i brevet är det att kontakttolkar alltid arbetar mellan svenska och ett främmande språk, medan många av de i Sverige verksamma konferenstolkarna arbetar mellan två främmande språk, till exempel franska och engelska. Det påpekas att konferens- och kontakttolkar dessutom använder sig av olika tolkningstekniker. En kontakttolk är utbildad för att kunna konsekutivtolka en dialog som förs mellan parter. En utbildad konferenstolk ska kunna konsekutivtolka upp till 10 minuter långa tal, utan att talaren gör paus, och är också utbildad och utexaminerad i simultantolkning. Dessa tankar visar tydligt att det finns stora skillnader mellan kontakttolkar och konferenstolkar.

3.1.1. Konsekutiv tolkning

Konsekutivtolkning var det mest använda tolkningsättet innan tekniken för simultantolkning utvecklades i mitten av 1900-talet. Enligt Nordbäck-Linders (1979: 25) definition innebär konsekutiv tolkning det att tolken lyssnar på texten som skall tolkas och sedan återger hon texten på ett annat språk. Med andra ord är det fråga om konsekutivtolkning när talaren och tolken talar växelvis. Dessa 'pass' kan variera från några minuter till att vara tolkning av ett helt anförande - detta sker mera sällan, eftersom det är ansträngande för tolken (både för minnet och rösten). Det är viktigt att veta att en konsekutivtolk står eller sitter nära talaren och gör anteckningar medan hon lyssnar på talaren. Konsekutiv tolkning är mer krävande för tolken än simultantolkning bland annat därför att i båsen kan simultantolken ha ordböcker eller termlistor framför sig hela tiden eller man kan stänga av mikrofonen tillfälligt för att till exempel fråga kollegan om någon term eller även nysa utan att publiken märker något.

Enligt Ingo (1991: 50) innebär konsekutiv tolkning att talaren och tolken talar turvis, talaren avbryter sitt tal med jämna mellanrum - efter några meningar, varvid tolken får tid att tolka dessa avsnitt för åhörarna. Han påpekar att konsekutivtolkning är vanlig i samband med föredrag, gästföreläsningar och festtal. Konsekutiv tolkning är alltså fortlöpande, men tolken har möjlighet att avbryta talaren, fråga något som blev oklart eller påpeka att takten är för snabb. Denna fördel har inte simultantolken, som får påpeka för ohörarna att något gick förbi om så skedde.

Baaring (1992: 43) nämner också så kallad Gorbajov-tolkning där talaren spjälkar upp sitt tal i mycket små 'partiklar', några få ord eller ofullständiga meningar. Detta är egentligen svårt för tolken i och med att problem uppstår på grund av olikheter i ordföljden vid olika språk och brist på tankehelheter.

3.1.2. Simultantolkning

Såsom jag nämnde i inledningen har tolkning varit forskningsobjekt under en relativt kort tidsperiod. Konsekutiv tolkning är något som man kan komma i kontakt med till

och med i vardagligt liv, när man till exempel försöker tala med sin nya granne från Turkiet och man märker att kommunikationen inte alls skulle fungera utan grannfamiljens lilla dotter som har lärt sig lite finska eller svenska i skolan och hon får därmed agera som tolk. Det är naturligtvis inte fråga om professionell tolkning, men ibland räcker det till vardagsbehov. När man jämför denna konsekutiva tolkningssituation med simultantolkning, så märker man att skillnaden är tydlig. Visserligen kan nästan vem som helst tolka korta anföranden konsekutivt, men att tolka simultant kräver mer teknik. I och med att tolkning innebär mycket mera än att bara översätta orden så förstår man varför det intresserar forskare i dagens läge i så stor skala som det gör och detta framgår också av inledningen till Pöchhackers och Shlesingers (2002: 25) verk *The Interpreting Studies Reader*:

In the 1950s, as conference interpreting, increasingly practiced in the simultaneous mode, was making great strides towards becoming a full-fledged profession – complete with university-level training, a professional organization and code of ethics- it also began to attract interest as an object of scientific inquiry.

Ur den kognitiva psykologins synvinkel är simultan tolkning komplex mänsklig bearbetningssystem av information (Fabbro & Gran 1997: 9). Ett anförande kan tolkas samtidigt som det hålls, alltså simultant (jfr eng. *simultaneously* - sv. *simultant: samtidigt*). I praktiken har tolken alltid lite eftersläpning, men för professionella tolkar är eftersläpningen bara några få sekunder. I simultantolkning använder tolken teknisk utrustning för att motta talarens anförande i kortare avsnitt. Tolken processerar avsnittet som hon hör på talarens källspråk och återger det omedelbart och fortlöpande på lyssnarens målspråk. (Kirchhoff 2002: 111.)

Simultantolkning i större utsträckning kräver alltså teknisk utrustning. Oftast sitter tolkarna i en tolkningskabin som finns t.ex. vid ena väggen eller i bakre delen av salen (två arbetsspråk - två tolkar är normal praxis). Det är av stor betydelse att tolken ser talaren bra, så att han ser det talaren använder sig av- ansiktsuttryck, gesterna, Power point-bildspel eller stordior. Annars har tolken det betydligt svårare att följa anförandet. Talaren använder mikrofon, tolken hör talet via sina egna hörlurar och tolkar i en egen

mikrofon. Det som tolken talar förmedlas till åhörare i salen via hörlurar. De som sitter i salen får använda hörlurar och en dosa med 'kanaler'. De kan välja på vilket språk de vill lyssna på anförandet (förutsatt att tolkning ordnas till flera språk).

Jag skall kort nämna två fördelar med simultantolkningen framom konsekutivtolkning. För det första sparar simultantolkningen tid. Tolken lyssnar och talar alltså samtidigt, och håller i stort sett jämna steg med talaren. För det andra så gör simultantolkning det möjligt att ett föredrag kan tolkas samtidigt till flera språk. Man kan använda sig av flera tolkar parallellt, t.ex. vid EU-möten används alltid många olika språk. Simultantolkning används mest vid stora kongresser, internationella möten eller t.ex. vid stadsfullmäktiges möten i Vasa.

Det går också att tolka simultant utan tekniska hjälpmedel till exempel vid förhandlingar, statsbesök och liknande tillfällen. Då använder man sig av viskningstolkning (Saresvuo & Ojanen 1988: 26). Viskningstolkning används ibland när det finns bara en eller några få som inte kan förstå det allmänt använda språket vid t.ex. större konferenser. Tolken sitter bredvid klienten och tolkar med låg röst eller viskar (för att störa andra så lite som möjligt). Det finns även s.k. viskningsanläggningar med mikrofon och hörlurar, som används när fler än en ska använda sig av tolkningen. Viskningstolkning är förmånligare än simultantolkning i och med att man använder sig av bara en tolk, det krävs mindre teknisk utrustning och detta leder till mindre utgifter. Viskningstolkning är för den delen mer ansträngande för en tolk. Rösten är ju det viktigaste redskapet och viskning tär på rösten. Dessutom är det svårt att ordna pauser så att tolken skulle få vila sig - och rösten i och med att tolken arbetar ensam (jfr 3.4. Förberedelse inför ett uppdrag).

Ibland kan det uppstå en sådan situation att det behövs tolkning t.ex. från arabiska till finska, men man kan inte få tag på en tolk med denna språkkombination, men däremot har man tillgång till en tolk som har engelska och arabiska som arbetspråk (jfr 6. Tolkarna och deras användning av Internet) och en annan tolk med engelska och finska. Då använder man relätolkning. Det innebär att talaren håller sitt tal på arabiska, den första tolken tolkar från arabiska till engelska och den andra tolken från engelska till finska (jfr Saresvuo & Ojanen 1988: 27). Allt detta sker simultant.

3.2. Krav som ställs på en tolk

Såsom Ingo (1991: 52) poängterar, så är ett grundkrav som inte kan frångås ”att tolken hela tiden ska producera naturligt och adekvat tal”. Den som vill bli tolk bör främst av allt ha ypperliga kunskaper i sina främmande språk, fullständig kontroll över sitt modersmål samt omfattande allmänbildning. Dessutom är det viktigt med förmåga att tala målspråket fritt och flytande. (Dodds & Katan 1997: 98-99.) Det finns många vanliga människor som anser att man kan tolka eller översätta om man kan två olika språk, men Sorvali (1988:105) påpekar att språkkunnighet inte betyder samma som översättningskunnighet. Hon säger också att goda eller utmärkta språkliga färdigheter inte alltid garanterar att man är en bra eller utmärkt översättare eller tolk (Sorvali 1988: 115). Tolkningskunnighet betyder inte heller det samma som språkkunnighet (Saresvuo & Ojanen 1988: 39).

En intressant tanke är att lyssnaren ger talaren olika sociala och psykologiska egenskaper beroende på talarens dialekt, sättet att framföra och kvaliteten på rösten (Susan Berk-Seligson 2002: 279). När anförandet tolkas, så har de som lyssnar på tolkningen inte samma möjlighet att forma en helhetsbild av talaren jämfört med dem som lyssnar på anförandet på originalspråket, och med tanke på detta kan man förstå hur viktig väl genomförd tolkning är.

Enligt Sorvali (1983: 77) är det “en självklarhet att kraven måste ställas högt, eftersom det är ett stort ansvar översättaren får bära” (jfr 3.3. Tolkning kontra översttning). När det gäller skriftliga verk, är kraven t.o.m. högre, eftersom produkten kan läsas och sannolikt kommer att läsas om och om igen. Tolkningsprodukten i sin tur är inte lika bestående (förutom tolkning, som eventuellt av speciella skäl bandas och lagras), men dessa två olika processer innebär olika utmaningar. En översättare blir aldrig fullärd, utan han skall leva och utvecklas med sin tid på flera olika fronter: modersmålet, de främmande språken och eventuella fackområden. Det är alltså inte bara språkkunighet

utan också allmänbildning, förståelse för skillnaderna i kulturen, värderingar och sättet att tala som är viktiga för tolken. En viktig ingrediens i studierna för blivande översättare är det material som ökar de studerandes kunskap om ifrågavarande lands kultur, samhälle och näringsliv. (Ingo 1991: 264-266.) Dessa tankar kan även tillämpas på tolkar. Gile (1995: 20) summerar kraven som ställs på tolkar och översättare på följande sätt:

Interpreters and translators must have:

- * *Good passive knowledge of their passive working languages*
- * *Good command of their active working language(s)*
- * *Adequate world knowledge*
- * *Good command of the principles and techniques of translation*

En mer utförlig beskrivning över vad som krävs av en som vill bli en tolk kan man finna i artikeln "Advice to Students Wishing to Become Conference Interpreters" (AIIC 2006) på AIIC:s hemsida. Artikeln behandlar hurdana egenskaper som krävs av tolkar och den är utarbetad av AIIC Training Committee:

Becoming a conference interpreter

It goes without saying that sound language skills and a broad knowledge base are also pre-requisites. Knowledge: complete mastery of the active (target) language(s), i.e. the language(s) into which the interpreter works; in-depth knowledge of the passive (source) languages, i.e. languages from which the interpreter works; university degree or equivalent; sound general knowledge and understanding of current affairs.

Aptitudes: ability to analyse and construe facts; intuition; speed of reaction and ability to adapt without delay to speakers, situations and subjects; powers of concentration; above average physical and nervous staying-power; pleasant voice and public-speaking skills; high degree of intellectual curiosity; intellectual integrity; tact and diplomacy.

Det nämndes två aspekter som man bör komma ihåg när det gäller tolkens roll. För det första så är tolken tvåspråkig. För det andra så är tolken personen mittemellan, ofta

ställd inför klientens motsägelsefulla förväntningar. (Bruce & Anderson 2002: 211, 214.) Tolken måste också klara av tolkens 'ghost role' alltså spökrollen: finnas, men inte märkas (Pöchhacker & Shlesinger 2002: 297). Tolkens arbete som förmedlare kräver viss mental mognad. Vid verksamhet som angår mänskliga relationer behöver man också mycket tålamod, finkänslighet och sinne för humor. En hälsosam känsla av egenvärde, som innebär förmågan att tåla både förebråelse och tack är viktig för tolken, likaså ett öppet sinne, intellektuell nyfikenhet och ett aktivt sätt. Ett bra minne, både korttids och långtids, är ytterst viktig för tolken. (Saresvuo & Ojanen 1988: 46-49.) Korttida minnet kan även kallas för arbetsminne. Arbetsminnet bär ansvaret för att tolken återger och processerar information samtidigt som det bidrar till viktiga aktiviteter som resonering och förståelse. Arbetsminnet har olika komponenter, den viktigaste är den centrala funktionen som reglerar informationsflöde inom arbetsminne, återger information från minnessystem såsom långtidsminnet och processerar och lagrar information. (Moser-Mercer 2002: 155.)

3.3. Tolkning kontra översättning

I min presentation tar jag upp också skillnader mellan översättning och tolkning, efter att flera av de informanter, som svarat på min enkät påpekade hur de har nytta av Internet när de översätter. En annan orsak till att jag tar upp skillnaderna är att jag vill belysa hur tolkens förberedelser är annorlunda, och varför.

Ingo (1991: 48) säger rakt ut: "Vi anser således att även tolkning, dvs muntlig översättning av tal till ett annat språk, är en form av översättning." Enligt Ingo upplevs översättning och tolkning ofta som mycket liknande processer både när det gäller arbetsproceduren och de fenomen som man forskar i. Dessutom är fallet ofta det att samma forskare behandlar båda områdena. Vanligtvis har forskare ändå specialiserat sig på antingen tolkning eller översättning. En närmare granskning visar att översättning och tolkning är två ganska olika arbetsprocesser. Många forskare börjar från översättning och försöker tillämpa modellen att översätta på tolkning, andra igen har tolkning som sin utgångspunkt och både förmodar och påstår att översättning och

tolkning är sist och slutligen samma sak. Man kan lära sig mycket av varandra, men man bör fästa uppmärksamhet på de grundläggande skillnaderna i översättning och tolkning. (Ingo 1993: 100.)

Grundtanken är att tolkning skiljer sig från översättning på två viktiga punkter: Tolkning är allmänt sett mindre krävande när det gäller lingvistisk korrekthet och användning av terminologi. Vid konferenstolkning är en betydande mängd av relevant information tillgänglig för tolken i konferensdokumenten och tolken kan även ha möjlighet att konsultera närvarande experter. Medan det generellt anses vara önskvärt för en översättare att specialisera sig inom ett visst område, så anses inte det samma för tolkar, trots att de med tiden tenderar att skaffa sig mera information inom vissa ämnen jämfört med andra. (Gile 1995: 146.) Dessa tankar är inte riktigt i harmoni med vad Ingo har nämnt angående specialisering. Han påpekar att en god översättare eller tolk är en kombination av en person med synnerligen goda språkkunskaper och en fackman inom ett specialområde såsom teknik, medicin osv. (Ingo 1993: 100.) När det gäller specialisering så antydde Gile (1995: 146) att det finns en viss skillnad mellan översättare och tolkar, medan Ingo tillämpade samma princip på båda yrkena. Visserligen varierar tolkens grad av specialisering från individ till individ beroende på t.ex. om tolken är frilans eller om hon arbetar inom en viss organisation. Arbetsituationen bidrar naturligtvis till hurdana uppdrag tolken mottar och därmed eventuellt vänjer sig vid.

Arbetsredskapet för båda är det samma, nämligen språket, men arbets- och kommunikationssituationerna är helt olika. Daniel Gile (1995: 132-158) behandlar i sitt verk *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training* de olikheter som finns mellan tolk och översättare. Han ger en tydlig bild av hur olika utmaningarna är mellan dessa två arbeten även om verktygen är de samma.

3.4. Förberedelse inför ett tolkningsuppdrag

Den största skillnaden mellan översättning och tolkning är naturligtvis själva arbetsituationen. En översättare kan bläddra igenom eventuellt arbetsmaterial, bilda sig

en uppfattning om uppdraget och avgöra om hon är kompetent att ta itu med arbetet eller inte. Situationen är mycket annorlunda för en tolk som egentligen inte vet vad uppdraget går ut på innan hon är mitt i det. Nyckeln till framgång för henne är med andra ord förberedelse. En av de som svarade på enkäten sade att när hon tar emot uppdrag så börjar 'detektivjobbet'. Det är synnerligen viktigt för tolken att vara medveten om sina egna begränsningar och begränsningar när det gäller möjligheter att ta reda på fakta om ämnet som uppdraget handlar om. Detta är något som poängteras på AIIC:s hemsida där man kunde finna artikeln "Code of professional ethics" (AIIC 2006) och där påpekas det följande:

Article 3 a. Members of the Association shall not accept any assignment for which they are not qualified. Acceptance of an assignment shall imply a moral undertaking on the member's part to work with all due professionalism.

Det poängteras många gånger i litteraturen att tolken har ansvar för att ta emot enbart sådana uppdrag som hon har möjlighet att klara av. Den grundläggande tanken är alltså att tolken själv bär ansvaret att evaluera sig själv innan hon godkänner ett uppdrag.

När processen har kommit så långt att tolken har godkänt uppdraget så börjar själva förberelsen. Tolken borde få veta vem som talar, om vad han talar om och vem man talar till. Den idealiska uppdragsgivaren ger åt tolken redan i mycket god tid deltagarlistan, t.o.m. dispositioner eller färdigt skrivna tal, diverse dokument, stordior, eventuell statistik - överlag allt det material som alla andra deltagare kommer att få i sinom tid. Idéen är att tolken kan bekanta sig med materialet, göra ordlistor, bekanta sig med talaren och dennes sätt att hålla tal. Den verkliga utmaningen är att tolken måste evaluera sin kompetens innan hon har godkänt ett uppdrag, men materialet kan hon ju få först efter överenskommelsen. Det finns knappast någon uppdragsgivare som delar ut materialet och väntar sig att tolken accepterar uppdraget efter att ha bekantat sig med materialet (som ofta är även konfidentiellt). Dessa tankar framgår tydligt också i detta följande citat av Gun-Viol Vik-Tuovinen (Vik-Tuovinen 2003):

Before the interpretation assignment, the interpreter tries to find information on the external factors: who speaks to whom, in what situation and what is the purpose of this communication. [...] An essential phase in every interpretation assignment is preparation when the interpreter absorbs the information needed in the future assignment. This includes e.g. reading special field articles in the source and target language and going through terms.

Redan i utbildningsskedet fästs stor vikt vid förberedelse och informationssökning. Vid Vasa universitet t.ex. anordnas 'Påbyggnadskurs i tolkning' (UWASA 2006) för längre hunna tolkningsstuderande och enligt kursbeskrivningen fästs stor vikt vid "förberedelser och informationssökning samt vid professionellt agerande genom hela tolkningsprocessen". Under studietiden kommer man onekligen i kontakt även med anvisningar som har blivit utarbetade av Finlands översättar- och tolkförbund r.f. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry, i fortsättningen använder jag mig av förkortningen SKTL: SKTL 2006) och bland dessa kan nämnas tolkens yrkesanvisningar, anvisningarna för rättstolkning, anvisningarna för rättstolkare och anvisningarna för kontakttolkare. Finland har varit bland de första länderna som har tillhandahållit liknande föreskrifter eller rekommendationer om rättstolkning och detta har blivit uppmärksammat även i internationella sammanhang. I den följande diskussionen framhäver jag vad som sägs i dessa rekommendationer om godkännandet av ett uppdrag och om förberedelsen inför det. De olika punkterna är ingalunda motstridiga, utan de framhåller olika detaljer som poängterar vad som är speciellt viktigt i olika tolkningssammanhang.

I tolkens yrkesanvisningarna den (SKTL 1994) 4. artikeln poängteras det att tolken inte tar emot uppdrag som hon inte har kompetens för eller där hon är jävig. I den 5. artikeln framhålls vikten av att tolken förbereder sig noggrant för sitt uppdrag. I den 12. artikeln ges riktlinjerna för antalet tolkar i olika situationer. För det första borde antalet konsekutiva tolkar vara 1-2 per språk beroende på arbetsdagens natur och dess längd. För det andra bestäms antalet simultantolkare enligt följande modell: antalet språk två - antalet tolkar minst två, antalet språk tre - antalet tolkar minst fem, osv. Den tredje

punkten behandlar viskningstolkning (jfr 3.1.2. Simultantolkning). Som riktlinje ges att vid viskningstolkning är antalet lyssnare per tolk högst två. (SKTL 1994.)

I anvisningarna för rättstolken (SKTL 1991) definieras termen *rättstolk* som professionella tolkar som arbetar vid domstolarna. Rättstolkens uppgift i förhandlingarna vid domstolen är att noggrant och pålitligt översätta de uttalade anförandena. I den första artikeln presenteras en av de allmänna principerna, nämligen att tolken förbereder sig för sitt uppdrag så väl som möjligt och sköter sin uppgift noggrant och enligt sin bästa förmåga. Dessutom poängteras i den 7. artikeln att tolken även bör sätta tid på utvecklandet av sin yrkesskicklighet. Rättstolken utövar samarbete med sina kolleger, utvecklar sin yrkesskicklighet samt agerar för sin del på ett sätt som är till fördel för yrkeskåren. (SKTL 1991.)

Den andra punkten i anvisningarna för rättstolkning (SKTL 2006) behandlas förberedelse inför uppdrag. Det första som framhålls är att för att försäkra sig om korrektheten i tolkningen bör tolken be om dokument som angår uppdraget, så att hon kan fördjupa sig i dem i god tid innan ärendet behandlas i rätten. Den andra punkten som framhålls är att tolken bekantar sig med materialet som angår uppdraget och fördjupar sig i terminologin som behövs. Det är självfallet att tolken bör behandla materialet konfidentiellt. När det gäller rättstolkning är det ytterst viktigt att informationen förmedlas korrekt, med tanke på hur även små nyanser i olika ord kan förmedla olika tankar.

I yrkesanvisningarna för kontakttolken (SKTL 2006) framgår det många viktiga punkter om förberedelse. Den bärande tanken är åter den att tolken förbereder sig noga och i god tid. Det poängteras också att tolken borde bekanta sig med ämnet och dess vokabulär på båda språken och leta fram översättningsmotsvarigheter för termer. Det understryks också att förberedelse på förhand är speciellt viktigt om det är fråga om ett fackområde. Det är i enlighet med både kundens och uppdragsgivarens intresse att tolken har goda möjligheter att förbereda sig för uppdraget. Det är önskvärt att tolken får så mycket material och information som möjligt på förhand- i god tid. Det påpekas också att tolken kan på egen hand söka tillägsinformation från t.ex. Internet. Allt detta visar att tolken

bör ta väl vara på förberedelsetiden. Gile (1995: 147-151) urskiljer i förberedelsen tre olika faser. Han kallar dem "*Advance preparation and briefings, Last minute preparations, in-conference preparation.*". Han påpekar att tolken förbereder sig för uppdraget i tre olika skeden, långt innan det är dags för uppdraget, strax innan det börjar och även medan uppdraget pågår. Samma tanke presenteras även av Gun-Viol Vik-Tuovinen (Vik-Tuovinen 2003):

In addition to initial preparation, preparation and learning also continue during the interpretation assignment. Many times the interpreter receives some texts only when he or she arrives on the spot, and some texts may be handed out only after the event has started.

Vik-Tuovinen betonar här att tolken får ofta material på sista minuten, trots att det inte är att rekommendera.

3.5. Internet

I *Att förstå telekommunikation 1* (1996: 42) talas det om "tjänsten, som erbjuds via Internet, i synnerhet tjänsten World Wide Webb, som expanderar snabbare än alla andra tjänster." Turkle (1997: 9) återger samma tanke: "A rapidly expanding system of networks, collectively known as the Internet, links millions of people in new spaces changing the way we think, [...] the form of communities, our very identities." Varje nutida internetanvändare känner till och kanske även förstår detta som Turkle (1997: 20) har sagt: "World Wide Web, a cyberconstruct that links text, graphics, video and audio on computers all over the world." Dessa ord är t.o.m. mer aktuella nuförtiden, när många fler har tillgång till Internet.

Det finns många fördelar med Internet. Det är snabbt, mångsidigt, sparar tid och pengar, är dessutom relativt enkelt att använda, det är lätt att arkivera information, förmånligt att distribuera information med och det är globalt - har inga geografiska gränser. Bland de problem som finns kan nämnas t.ex. tillförlitlighet, det finns inget verkligt vakande öga.

Därför påpekar Fortelius (1996: 16) att sund källkritik och bedömning av webbplatsens trovärdighet är av nöden. Enligt honom lönar det sig att utröna om det är en fackman eller amatör som skrivit texten, om det är en offentlig institution eller en smal intresseförening som formulerar innehållet.

Det som Matteoni (1997: 231, 243) skrev för tio år sedan om Internet kunde på den tiden låta som obegripligt fackspråk för gemene man, men i dag kan även skolbarn förstå kontentan i hans beskrivning:

Utöver de möjligheter som e-post, BBS och news ger, kan du med Internet och World Wide Web:

*söka information- dokument, bild, ljud, rörliga bildsekvenser- världen över

* utveckla ett eget informationsnät som består av dina samlade bokmärken med direktkoppling till olika internetadresser/länkar där du vet att det finns intressant information och som du gärna återkommer till

Om man jämför det material man finner på nätet med tryckt material så är en av skillnaderna påtaglig. Som exempel kan vi ta en site där språkbruk behandlas och diskuteras, nämligen Forskningscentralen för de inhemska språken (Kotus 2006). På nätet kan uppdateringar ske mycket snabbt, jämfört med en bokversion som kan vara föråldrad redan när den lämnar tryckeriet. Såsom Gile (1995: 139) indikerar så bidrar tidens gång till att innebörden och meningen av olika ord och begrepp förändras. Samma problem möter dem som arbetar med ordböcker; framställandet tar länge och man kan inte få allt material med på grund av diverse kostnader och så vidare. Här ser man alltså en tydlig fördel med Internet. Det är enkelt att få fram information som är 'up to date'. För att citera Robin Fortelius (1996: 14) "de nya texterna på nätet utgör en lättillgänglig och värdefull språklig källa, som återspeglar aktuell terminologi och modernt språkbruk." Man kan påstå att en sådan källa är närmast ovärderlig för en tolk eller översättare. I inledningen framkom tanken att biblioteken skulle vara informationssökandens bästa vän och med tanke på modern teknologi är tanken inte så

långsökt trots allt. Fortelius (2005: 25) visar att Internet och bibliotek är två stora institutioner som nuförtiden går nästan hand i hand:

Projekt Finlands Bibliotek utvecklar en samsökningstjänst för övergripande webbsökning. [...] Samportalen omfattar sökingångar till författare/personer, ämnesindex, sökmaskiner, regionala databaser och offentliga sektorn anpassade enligt allmänsvensk sökbehov.

De två mest framträdande problemen med Internet är naturligtvis den ofantliga informationsmängden och osäkerheten om källans trovärdighet. Ett av de problem som nätanvändare ställs inför är källans pålitlighet och därmed är sund källkritik naturligtvis på sin plats. Robin Fortelius (1996: 14, 16) skriver i sin artikel 'Sökmaskiner och sökrobotar i språkvårdens tjänst' att "sund källkritik och bedömning av webbplatsens trovärdighet är av nöden" och nu tio år efteråt är detta mer viktigt än någonsin. Holme och Solvang (1997: 143) diskuterar hurdan tilltro man kan sätta till de upplysningar källan ger. De påpekar att det första steget i en sådan ursprungsbestämning är att få klarhet i om källan verkligen är vad den utger sig för att vara. Detta är säkert något internetanvändare alltid borde ha i tankarna. Allmän information angående städer, länder, stater, institutioner (t.ex olika universitet) och företag är ofta korrekta. En fördel med tvåspråkigheten i vårt land är att det är relativt lätt att finna motsvarigheter på svenska (t.ex via Kotus finner man båda inhemska motsvarigheterna snabbt). Tvåspråkig litteratur utanför Internet får man söka nästan med förstoringsglas (ännu svårare är det med tre- eller flerspråkigt material) och om eller när man finner det kan det vara betydligt svårare att hantera än länkarna på Internet.

Vår generation undrar säkert hur man har klarat sig utan telefonen eller mobiltelefonen, men generationen som kommer efter oss anser sannolikt likadant om e-post. E-post är ett enkelt sätt att hålla kontakt med människor. Den är snabb, förmånlig och internationell. I *Att förstå telekommunikation 1* (1996: 304) påpekas det att "e-post fungerar i princip som vanlig post. Sändare och mottagare står inte i direkt kontakt med varandra, utan utväxlingen av meddelanden går via datorer med mellanlagring på en server." Med andra ord om tekniken fungerar som den ska, så kan man snabbt och

förmånligt dra stor nytta av sina e-postkontakter, med den reservationen att mottagaren råkar läsa sin post.

Nyhetsgrupperna är ett diskussionsforum, som består av en stor mängd av nyhetsgrupper (jfr engelska *news - newsgroups*) I princip är det fråga om massor av olika ämnen och massor av olika artiklar. Beroende på vad man är intresserad av kan man bli en del av detta nyhetsforum och läsa och kommentera artiklar om ens 'eget' ämne. (Korpela 2006.) Orsaken till att jag frågade om nyhetsgrupperna i enkäten (Se bilaga 1) är den att i praktiken innebär nyhetsgrupperna det att man inte själv behöver försöka hitta artiklar om ett specifikt ämne, utan man kan läsa om dem när man själv vill, utan att lägga ned lång tid på det hela (*Pikaopas* 6 1995: 1). Såsom det ofta är med elektroniska källor så tar det tid att läsa och engagera sig i nyhetsgrupper. Därför misstänker jag att också dessa är för ineffektiva som informationskanaler för yrkesaktiva tolkar. Därmed misstänker jag att de flesta som använder sig av Internet inte har tid att sitta framför datorn i timtal för att hitta något som är användbart.

4. MATERIAL

Utgångspunkten för mitt forskningsmaterial är en enkät, som jag utarbetade med hjälp av en professionell tolk. Som Trost (2001: 12) påpekar så kommer man lätt in på avgränsningsfrågor om storleken på formulären och om storleken på urvalet potentiella besvarare, när man bearbetar en förfrågan. Jag bad om hjälp av en som arbetar som tolk för att klarar av att formulera frågorna så att tolkarna skulle finna enkäten så intressant att de skulle avsätta tid till att besvara frågorna. De första utdragen av enkäten var både längre och diffusare än den slutliga versionen. Tolken påpekade att resultatet blir sannolikt bättre om enkäten inte är alltför lång i och med att det inte borde ta alltför lång tid att besvara frågorna. Trots försöket att komprimera frågorna påpekade en av de som svarade att det tog lång tid att besvara allt. Det att frågorna omformulerades och de blev färre till antalet kan vara en delorsak till att till och med 21 av 30 besvarade frågeformuläret. Detta innebär att svarsprocenten blev (70 %) vilket kan ses som en hög andel. Vid punkt 4.2. Population förklarar jag hur jag löste frågan om 'storleken på urvalet potentiella besvarare' som Trost nämnde.

Såhär i efterskott inser jag ändå att enkäten borde ha blivit ännu mer komprimerad och jag borde verkligen ha tänkt ut i förväg hur jag kan analysera svaren. Det skulle ha sannolikt varit enklare att ha t.ex. flervalsfrågor eller frågor med ja/nej-svar. När jag började undersökningen var jag mest intresserad och upptagen av att ta reda på vad tolkarna själva ansåg om Internet och hur det har varit till hjälp. Denna utgångspunkt ledde till ett litet diffust slutresultat, som i sin tur inte betyder att svaren eller utgången skulle ha varit alltför krånliga att behandla. Men trots det faktum att jag enligt min nuvarande uppfattning hade lite för bråttom med att få enkäten utarbetad i början av avhandlingsarbetet, så är jag mycket nöjd över att så många tog sig tid att besvara frågorna och därmed övertygade mig om att det inte var någon dålig ide att undersöka tolkarnas användning av Internet.

Det att så många svarade visar att det finns intresse för ämnet. Det som jag vill påpeka redan i det här skedet är att en av de många slutsatser jag har dragit är att undersökningen var på sin plats och att det kan till och med finnas orsak att forska vidare inom ämnet. Det som jag kommer att klargöra i kapitel 6. Tolkarna och deras användning av Internet visar att det finns vissa svårigheter i samband med användningen av Internet.

4.1. Enkät

Enkäten bestod av 22 frågor (Se bilaga 1). Dessa behandlade främst förberedelse (eftersom det är ett av de viktigaste momenten i själva tolkningsprocessen), användandet av Internet, e-post, nyhetsgrupper och tolkarnas egna färdigheter. För att få lite bakgrundsinformation om tolkarna behandlade de första frågorna bl.a. deras språkkunskaper och hur lång erfarenhet de har av tolkning. Sedan ville jag veta hur de förberedde sig för ett tolkningsuppdrag, och det som var av speciellt intresse var användningen av Internet. Att förbereda sig för ett uppdrag innebär också att man tar hand om många praktiska arrangemang och därför ville jag veta hur man handskas med dessa. Det var grundorsaken till att jag ställde frågan om e-post. Jag övervägde en god stund om jag borde fråga om nyhetsgrupperna. Sedan tänkte jag på det att jag själv har kommit i kontakt med nyhetsgrupper i samband med mina tolkningsstudier så de kunde också vara av intresse i detta sammanhang.

De olika delområdena i enkäten är Allmänt, Själva uppdraget, Internet, E-post, Nyhetsgrupper och Dina färdigheter. Jag presenterar frågorna utförligare i samband med svaren (jfr kapitel 6. Tolkarna och deras användning av Internet).

De sista frågorna i enkäten verkar vara mycket intressanta. Dessa frågor tangerar det vad tolken själv anser om sitt kunnande när det gäller Internet och också om vad de skulle vara intresserade av att lära sig. Det som är den absoluta brännpunkten i hela avhandlingen är användning av Internet som hjälpreda i förberedelseskedet och informationssökning samt vad tolkarna skulle vilja klara av bättre när det gäller dessa

två områden, och därmed vill jag påpeka så här efterklokt är att avsnittet angående e-post och nyhetsgrupperna fick onödigt stort utrymme i undersökningen (till och med egna underrubriker i enkäten).

4.2. Population

Grundtanken var att skicka ut enkäten till en grupp yrkesutövande tolkar. Det var naturligt att söka efter en målgrupp med hjälp av Internet och via en respektabel och pålitlig hemsida. Här kom Finlands översättar- och tolkförbund r.f. in i bilden. På förbundets hemsida (SKTL 2006) kunde jag hitta en lämplig målgrupp för min undersökning, nämligen tolkar, vilka har anknytningar till både finska och andra nordiska språk (danska, isländska, norska och svenska). Orsaken till att jag valde ut just dessa tolkar var dels den att jag själv har nordiska språk som huvudämne och dels för att klara av att avgränsa en rimlig population. Det kunde ha varit intressant att ta med sådana tolkar som arbetar med t.ex. samiska och färöiska, men på listan fanns det inte tolkar med språkkombinationen finska - färöiska eller finska - samiska. För den delen kunde annorlunda språkval ha gett lite annorlunda resultat. Jag misstänker att om jag skulle ha riktat enkäten till tolkar vars modersmål eller arbetsspråk skulle ha varit till exempel arabiska, engelska eller tagalog så skulle svaren på enkäten varit åtminstone lite annorlunda.

När jag sökte efter tolkar med de ovannämnda språkkombinationerna var förbundets hemsida till stor hjälp. Hemsidan riktas bl.a. till dem som letar efter en tolk med en specifik språkkombination. Man finner ett sökfält för källspråket och ett annat för målspråket, så jag kunde skriva in finska - isländska och isländska - finska och fick information om dem som tolkar i dessa språk. Orsaken till att jag sökte 'båda vägarna' är att alla som tolkar *från* ett språk inte nödvändigtvis tolkar *till* det språket. En finsktalande tolk t.ex. som förstår och tolkar danska till finska tolkar inte automatiskt från finska till danska.

Jag skickade ut enkäten åt de tolkar vilkas adresser och/eller e-postadress jag kunde hitta på hemsidan. Som resultat av mitt förfaringssätt med språkkombinationerna blev antalet tolkar 30, eftersom jag valde att inte ringa till någon för att fråga efter adressen.

Det är relativt vanligt att påminna dem som har fått enkäten, men jag valde att inte göra det. Huvudsakligen beror detta på det faktum att så många svarade ändå.

De flesta av de utvalda tolkarna bor i Finland, närmare bestämt 22 stycken. Några av förbundets medlemmar är bosatta i andra nordiska länder och därmed skickade jag ut enkäten till Danmark (3 st), Norge (1 st) och Sverige (3 st). Dessutom fanns det en tolk som bodde i Belgien. Det som gjorde postandet lite komplicerat var att några tolkar hade två adresser, en i Finland och en utomlands. Jag valde att skicka ut enkäterna till de finska adresserna. Det var kanske en orsak till att några inte svarade. Av naturliga skäl hade jag möjlighet att bifoga i brevet ett kuvert med ett frimärke färdigt på för dem som bor i Finland, men när det gällde dem som bodde utomlands, fick jag hoppas på deras goda vilja och önskade att de skulle bidra med sina svar och ett frimärke. Och det gjorde relativt många (62.5 %). Undersökningsmaterialet består alltså av alla de svar jag har mottagit.

5. METOD

Jag kommer att sammanställa de svar jag har fått och undersöka dem närmare. Som tidigare nämnts så berör frågorna i enkäten tolkarnas egna erfarenheter och åsikter. Jag har tänkt jämföra svaren med varandra och se hurdana likheter och skillnader som kommer att framträda. Jag förmodar att eftersom Internet som fenomen är relativt nytt, så stöter de flesta på liknande problem. Det som kommer att vara av det största intresset är hurdan nytta tolkarna har av Internet och om de klarar av att dra full nytta av det.

Jag kommer att presentera resultaten av den första delen av undersökningen med hjälp av några figurer och kommentera dessa. När Holme och Solvang (1997: 85) behandlar skillnader mellan kvalitativa och kvantitativa metoder påpekar de att grovt och enkelt kan man mena att den grundläggande skillnaden kommer till uttryck i att man i kvantitativa metoder omvandlar informationen i siffror och mängder. Inom kvalitativa metoder så är det tolkning av information som står i förgrunden, t.ex tolkning av motiv, sociala processer och sociala sammanhang. Allt detta har som gemensam nämnare att man inte kan eller bör omvandla dem till siffror. Den senare delen av enkäten behandlade personliga åsikter eller erfarenheter. Svaren på dessa kommer jag att jämföra och kommentera, eftersom Holme och Solvang (1997: 85) framhåller att i många fall kommer situationen vara sådan att båda metoderna är användbara. De framhåller likaså att i analysen kan man även använda sig av citat för att betona eller belysa olika faktorer och detta kommer jag att utnyttja i en viss utsträckning i analysdelen (Holme & Solvang 1997: 120).

Under processen att analysera svaren kom jag till insikt om att jag hade följt en tanke av Holme och Solvang (1997: 94). Tanken går ut på att man använder "kvalitativa och kvantitativa metoder både under insamlingen och analysen av informationen. [...] Därigenom kan båda slagen av information ömsesidigt stärka varandra". Dessutom håller jag med om att "kännetecknande för kvalitativt perspektiv är att man inte från

början vet exakt vilka resultat som är tänkbara” såsom Ronny Gunnarsson påpekade i en artikel (Gunnarsson 2002). När jag har analyserat mitt förfarande med enkäten och sättet jag ställde frågorna på, så märker jag att ett kvantitativt tillvägagångssätt eventuellt varit enklare att redovisa i, men samtidigt skulle jag ha begränsat möjligheten för dem som svarat på enkäten att uttrycka sina egna upplevelser, och i och med det skulle man bli utan mycket givande information.

Jag kommer att gruppera svaren i samma ordning som frågeställningarna i enkäten, för att logiskt utveckla resultaten. För tydlighetens skull ämnar jag behandla var och en av frågorna skilt för sig. Några punkter kommer att innehålla enkla figurer eller tabeller och dessa kommenteras utförligare i texten. I diskussionen kommer jag att hänvisa till tankar från litteraturen för att se om tolkarnas svar bestyrker det som bl.a. tolkningshandböckerna säger om förberedelse. Det blir intressant att se om verkligheten synkroniserar med teorin. Det må påpekas att jag kommer att behandla alla svaren jag har fått, eftersom informaterna är relativt få till antal.

6. TOLKARNA OCH DERAS ANVÄNDNING AV INTERNET

Jag skickade ut enkäten till 30 personer som jag hittade namn och adresser på på SKTL:s hemsida, och samtliga fanns under kategorin 'tolkar'. Av dessa 30 personer var 24 stycken kvinnor och 6 stycken var män. Jag antog redan från början att målgruppen skulle innehålla fler kvinnliga tolkar än manliga. Meningen med min undersökning var inte att jämföra huruvida männens eller kvinnornas sätt att använda Internet skiljer sig från varandra. Därmed fäster jag inte egentligen någon större uppmärksamhet vid kön. På basis av enkäten jag utarbetade och de svar jag fick kan jag inte heller gör en sådan jämförelse i och med det att jag i så fall borde ha haft en population med ungefär lika många män och kvinnor (till exempel 15 kvinnor och 15 män).

I avsnitt 6.1. Allmänt om informaterna ställer jag frågan om huvudsaklig sysselsättning och oberoende av svaren kommer jag att inkludera alla dem som besvarade enkäten i och med att alla de som ingick i populationen fanns på SKTL:s hemsida under kategorin 'tolkar'. Egentligen kunde jag även ha frågat om åldern, men ansåg att det inte skulle vara så vital information med tanke på hur länge Internet har varit i bruk. Det jag kunde ha gjort med information om åldern är att jämföra yngre och äldre samt användningsgraden, men det skulle ha gett en annan tyngdpunkt åt avhandlingen. Det jag istället frågade var hur länge tolkarna har tolkat och om sättet att förbereda sig har ändrats under den tiden. Redan här skulle jag vilja påpeka att medeltalet av längden på tolkningskarriären var 16 år.

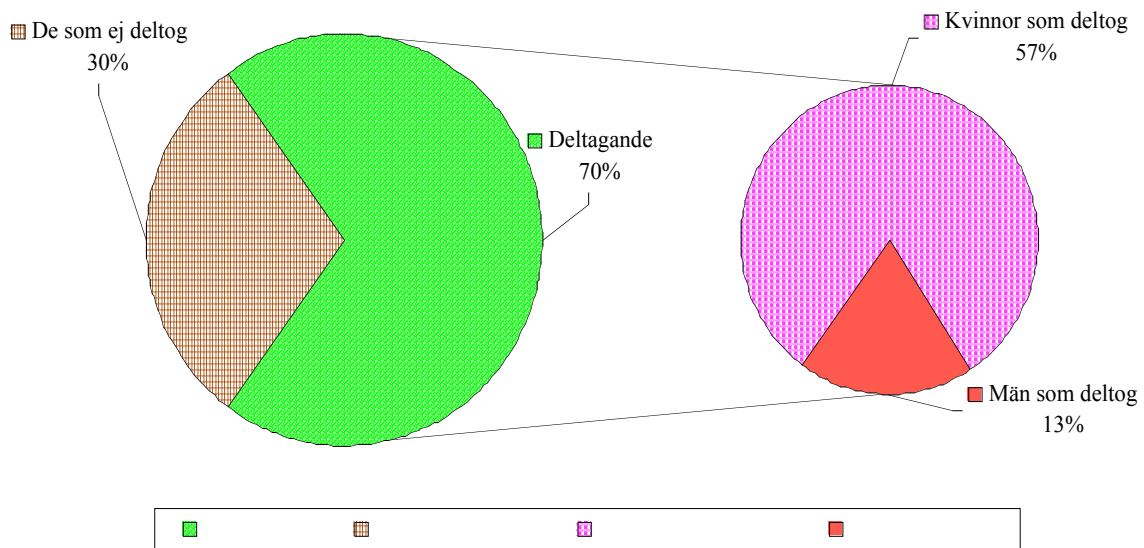
6.1. Allmänt om informanterna

De fyra första punkterna i enkäten behandlar kön, modersmål, språkkunnighet, arbetspråk, erfarenhet av tolkyrket mätt i år, samt om de svarande arbetar huvudsakligen som tolk eller något annat, och om huvudsysslan var tolkning, huruvida

de då arbetade huvudsakligen som kontakttolk eller konferenstolk eller eventuellt som något annat.

Den första frågan klargör vilket kön de svarande representerar. Av hela populationen var 80% kvinnor (24 av 30) och män 20 % (6 av 30). Hela 17 stycken av de 24 kvinnorna svarade, alltså 71 %, och 4 stycken av de 6 männen svarade, alltså 67 %. Den totala svarsprocenten blev 70 % (21 av 30). Av de 70 % som deltog var kvinnornas andel 57 % och männens 13 %, såsom det framgår av figur 1. nedan.

Figur 1. Den totala svarsprocenten samt fördelningen av svaren mellan könen

Den andra frågan gällde modersmål, övriga språk som tolkarna kan och deras arbetspråk. Den andra frågan ställde jag för att få veta om användning av Internet hänger ihop med språkkombinationer och tanken var att belysa om tolkarna har olika tillvägagångssätt när de använder sig av Internet till exempel med olika språk. Denna baktanke framkom inte tydligt i formuleringen av frågan i enkäten och därmed hade jag svårigheter med att utröna om språkkombinationerna spelade någon avsevärd roll med tanke på användning av Internet. Även denna fråga kunde ge rum för en utökad

undersökning, hand i hand med könsrelaterad samt åldersrelaterad undersökning. Frågan om tidningarnas nätupplagor (jfr 6.5. Nyhetsgrupper, fråga 13) tangerade samma tanke angående bruket av språket på nätet.

Råmaterialet som tolken bearbetar med sin teknik är orden. I tolkning är åtminstone två olika språk inbegripna. En intressant fråga som uppkommer är – är det bäst för en tolk att hålla sig till två språk eller försöka bemästra tre eller flera. (Paneth 2002: 31.) Detta försökte jag också få fram, och märkte att mycket få handskades enbart med två språk.

Saresvuo och Ojanen (1988: 50) hänvisar i sitt verk till AIIC:s definition om ABC-språken. På AIIC:s hemsida (AIIC 2006) finner man en utförlig beskrivning av de så kallade aktiva och passiva språken. Det framkommer att de språken tolken arbetar med kallas aktiva språk. Aktiva språk kan delas upp i två olika kategorier nämligen A-språk som är tolkens modersmål eller ett språk som är likvärdigt med modersmålet. Tolken tolkar alltid till detta språk från alla sina arbetspråk. B-språket är ett eller flera språk som tolken arbetar från. Detta eller dessa språk kan tolken kontrollera helt, även om det inte är fråga om modersmål. Passiva språk är de språk som tolken förstår helt och tolkar från. Dessa språk kallas även C-språk enligt AIIC:s klassifikationer. När det gäller arbetspråken och språkkombinationerna så kan man nämna som exempel en tolk med de tre arbetspråken engelska, franska och ryska. Genom att klassificera dessa som A, B och C-språk så har vi tolkens språkkombination. Med tanke på AIIC:s definition av ABC-språken så kunde man namnge de följande tabellerna utgående från A/B/C-språken, men det kunde ändå vara vilseledande i och med att jag inte frågade efter ABC-språken, utan jag frågade om modersmålet, de övriga språken och arbetspråken.

Tabell 1. Tolkarnas modersmål. Värdena ges som absoluta tal och i procent av alla tolkar.

Modersmålet	absoluta tal	%
Finska	16	76
Svenska	3	14
Danska	1	5
Tyska	1	5

Av tabell 2. kan man se att en av dem som svarade kan även spanska, men använder sig inte av det språket i arbetet. Enligt min uppfattning av AIIC:s kategorisering så kunde dessa språk kallas C-språk.

Tabell 2. Övriga språkkunskaper hos tolkarna. Värdena ges som absoluta tal och i procent av alla tolkar.

De övriga språken	absoluta tal	%
Danska	6	29
Engelska	12	57
Finska	5	24
Franska	7	33
Norska	5	24
Spanska	1	5
Svenska	9	49

Härmed ser vi att de som svarade på enkäten bemästrar 7 olika språk som sina arbetspråk. När man läser tabellen bör man ha i tankarna att det tydligen finns flera som har många språk som arbetspråk, men de olika kombinationerna framkommer inte i någondera av tabellerna. Dessa språk kunde enligt AIIC kategoriseras som B-språk.

Tabell 3. Arbetspråken hos tolkarna. Värdena ges som absoluta tal och i procent av alla tolkar.

Arbetspråk	absoluta tal	%
Danska	13	62
Engelska	9	43
Finska	11	53
Franska	4	19
Norska	13	62
Svenska	18	86
Tyska	7	33

Det kan påpekas att språkantalet jämförs med antalet svarande, t.ex 13 av de som svarade har danska som arbetspråk. Jag jämför detta antal med alla de 21 stycken som besvarade enkäten.

Den tredje frågan i enkäten lydde: 'Hur många års erfarenhet har du av tolkyrket?' Denna fråga ställde jag för att få en översikt över åldersfördelningen. Många påpekade att nätet inte fanns när de började sin karriär. Jag anser att information om tolkarnas ålder inte skulle ha haft någon markant betydelse, av den orsaken att Internet har existerat för allmänheten ungefär ett årtionde. När jag bestämde mig för att undersöka hur tolkar som grupp använder Internet, valde jag att inte redogöra för hurdana skillnader det finns mellan tolkar t.ex. i trettioårsåldern jämfört med tolkar i högre ålder och därmed eventuellt längre arbetserfarenhet. Detta skulle dock vara ett annat givande område att forska i, likaså skulle det vara intressant att kartlägga skillnaderna mellan kvinnor och män.

Erfarenhetsfördelning är relativt jämn, sex tolkar har en erfarenhet under 10 år, åtta stycken mellan 11 och 20 år och sju stycken har över 20 års erfarenhet.

Tabell 4. Tolkningserfarenhet hos tolkarna. Värdena ges i absoluta tal och i medeltal.

Tolkningserfarenhet	21 personer	Medeltal i år
Medeltal	21	16,1
Undet 10 år	6	4,6
11-20 år	8	14,5
Över 21 år	7	27,9

När jag läste svaren första gången blev jag förvånad över hur många av tolkarna som hade mycket lång erfarenhet. Med tanke på det att Internet har blivit tillgängligt för cirka tio år sedan, så skulle jag ha blivit extremt förvånad om någon inte skulle använda sig av det i dag.

Den fjärde och sista frågan under rubriken "Allmänt" gäller arbetssituationen och den första delen av frågan lyder: 'Jobbar du huvudsakligen som tolk eller med något annat, och i så fall, vad?' Följdfrågan lyder: 'Jobbar du huvudsakligen som kontakttolk, konferenstolk eller annat, vad?' I efterhand förstod jag att följdfrågan borde ha formulerats aningen annorlunda, nämligen t.ex. "Om du arbetar huvudsakligen som tolk, arbetar du då huvudsakligen som kontakttolk, konferenstolk, annat- vad?" Mitt ordval i originalfrågan orsakade eventuellt några missförstånd eller åtminstone det att några av svaren var svåra att presentera.

Nästan hälften (10 av 21, alltså 47,6 %) av dem som besvarade enkäten arbetar huvudsakligen som tolk. Fyra personer (4 av 21, alltså 19 %) sade sig arbeta både med tolkning och med översättning. Av de resterande 7 (7 av 21, alltså 33 %) arbetar 4 som språklärare och av dessa påpekade två att de arbetar också med översättningar, och en av dessa lärare arbetar även som frilanstolk. I den kvalitativa redovisningen som behandlar frågorna 5-22 (jfr 6.2. Själva uppdraget – 6.5. Nyhetsgrupper) kommer jag bland annat att leta efter drag som är kopplade till det faktumet att cirka hälften av dem som besvarade enkäten arbetar enbart som tolk. Följdfrågans resultat var att av alla 21 informanter arbetade 15 stycken enbart som konferenstolk - om och när de tog emot uppdrag. Två av informanterna sade sig arbeta enbart som kontakttolk och två andra kryssade i både kontakttolk och konferenstolk, men en av dem tillade att hon arbetar även som rättstolk. De två kvarvarande informanterna kryssade i alternativet 'annat' och den ena av dem sade att hon arbetar enbart med översättningar och den andra förklarade att hon arbetar som teatertolk.

6.2. Själva uppdraget

Matteoni (1997: 19) ger ett mycket praktiskt råd när det gäller att söka information. Han säger helt enkelt att "begränsa dig. [...] Eftersom du inte har obegränsat med tid till ditt förfogande måste du av praktiska skäl avgränsa ditt projekt." För en tolk som är mycket medveten om tidspressen är dessa ord säkert helt vardagliga och de följs sannolikt nästan omedvetet.

Punkterna 5-7 i enkäten behandlar själva uppdraget. Den femte frågan lyder 'Vilka metoder har du för att förbereda dig för ett uppdrag'. De sjätte frågan: 'Varierar din förberedelse på grund av uppdragstyp? Hur?' Och den sjunde och sista frågan i detta avsnitt gäller: 'Har du förändrat dina metoder att förbereda dig under den tid du arbetat som tolk? Hur?'

Den femte frågan var alltså: 'Vilka metoder har du för att förbereda dig för ett uppdrag'. Utgående från enkätsvaren kom jag fram till att jag kunde urskilja åtta olika huvudkategorier när det gäller förberedelse. Dessa åtta olika kategorier gav jag följande benämningar:

1. förhandsmaterial
2. ord-och termlistor
3. tidningar
4. television
5. Internet
6. läsa
7. diffust
8. konsultera

Jag kommer att behandla svaren utgående från vad informanterna arbetar med. På det sättet kan jag även urskilja speciellt vad tolkarna bidrar med.

Den första kategorin är förhandsmaterial. Hela 18 av alla 21 informanter nämner något om förhandsmaterial. Nästan alla tolkar (8 av 10) och 4 stycken (alltså alla) av de som arbetar med både tolkning och översättning gör det också. Därmed är de resterande sju svaren bidrag från dem som arbetar mest med något annat än med tolkning. Så många som 4 av de 8 som arbetar med tolkning påpekar att de läser tillsänt material, läser de texter som uppdragsgivare skickar, dokument från den som organiserar mötet, skrivet material, "gamla" texter dvs från tidigare uppdrag, två frågar efter material ('fråga efter bakgrundsmaterial/ber kunden att skicka material') och två indikerar att det inte är helt

säkert att man får något material på förhand. Deras kommentarer lyder 'genomgång av ev. förhandsmaterial' och 'läser föredrag osv. om jag får dem på förhand'.

De fanns fyra svar av dem som arbetar med både tolkning och översättning. Två av dessa verkar ha uppdragsgivare som har tagit på allvar förmaningarna om att tolken borde få så mycket material på förhand som möjligt. Den ena säger nämligen att hon får material från uppdragsgivare och den andra säger att hon "läser mötesdokument, powerpoint presentationer, stödordlistor m.fl. som jag har fått av uppdragsgivare". Det fanns bara en som hänvisade till stödordlistor som hon fick av uppdragsgivare. Dessutom var denna person en som arbetade med annat än bara tolkning. Den tredje i denna grupp säger sig skaffa material av talare/uppdragsgivare och den fjärde läser material, om hon får sådant.

Resten, alltså 7 stycken är sådana som arbetar mest med något annat än tolkning. Det fanns bara en som indikerade att det inte är helt säkert om man får material, men om man får så läser man material från uppdragsgivaren. De resterande sex har liknande metoder: läser dokument före mötet, läser om uppdraget, bakgrunden, pluggar flitigt alla tal och texter för konferensen, vilka de fått, läser materialet, snävt och brett och bekantar sig med arbetsgivarens material, läser manuset på orginalspråket. Detta rimmar bra med det som framkommit i bakgrundslitteraturen angående förberedelse (jfr 3.4. Förberedelse inför tolkningsuppdrag).

Den andra kategorin var ord- och termlistor. Förvånansvärt få, nämligen bara 7 av 21 (33%) påstod sig göra ord-och termlistor. Detta väcker frågan om de flesta tog dessa listor för givet. När jag analyserade svaren har jag personligen extremt svårt att tro att endast en av dem som jobbar huvudsakligen som tolk skulle utarbeta ordlistor, såsom svaren på denna fråga antyder. Svaren på denna fråga visar att 75 % av dem som arbetar med både tolkning och översättning påstår sig göra listor. Om man jämför detta med de som arbetar som tolkar så undrar man huruvida detta kan stämma. Dessutom det faktum att bara tre av dem som arbetade mest med något annat än tolkning skulle göra listor låter också otroligt, speciellt med tanke på att de flesta av dessa arbetade bl.a. med översättningar. Å andra sidan med tanke på hur lång arbetserfarenhet de flesta hade så

kan man för den delen tänka att de har under årens lopp utarbetat så många ord-och termlistor att de inte behöver göra nya inför varje uppdrag utan söker fram redan färdiga listor. En av dem som arbetar med både tolkning och översättning nämnde gamla ordlistor/terminologi-listor och en annan sade likaså att hon går gärna igenom sina gamla ordlistor och utarbetar nya. En av dem som arbetar huvudsakligen med något annat än tolkning sade sig göra egna ordlistor eller leta fram gamla ordlistor. Tre av sju nämnde alltså gamla ord- eller termlistor. En som arbetar med både tolkning och översättning och en som arbetar mest med något annat nämner att de läser ordlistor eller i ordlistor. Tanken att de läser ordlistor eller i ordlistor som den ena uttryckte sig, indikerar att dessa ordlistor redan är färdiga - med andra ord använder de eventuellt gamla ordlistor. En av dem som arbetar mest med något annat än tolkning sade sig undersöka centrala begrepp och termer, samt göra termlistor.

Den tredje kategorin angår tidningar. Fyra informanter sade sig läsa tidningar, en av dessa påpekade att hon läser tidningar på olika språk och en annan påpekade att hon läser om ämnet i dagstidningar. Dessa två som uttryckte sig mer omfattande var båda översättare. Det var bara en som var tolk av dessa fyra som nämnde tidningar som hjälpreda. Jag tänkte mig att vanliga dagstidningar kunde hjälpa tolkarna med allmän förberedelse och några drog nytta av tidningar (jfr 6. Tolkarna och deras användning av internet, fråga 13. nätupplagor). Det är förvånande att det är så få som påpekar att de medvetet utnyttjar olika tidningar.

Den fjärde kategorin som nämndes är television. Det är mycket förvånande att bara två av alla ansåg sig se på TV med professionella ögon. Kanske gör de andra det omedvetet och ansåg att det är inte tillräckligt viktig källa för att nämnas här. Ingen av tolkarna nämnde detta medium. En av dem som nämnde TV:n var en översättare och denna sade att hon tittar på TV på olika språk. Den andra som svarade arbetar både med tolkning och översättning och hon sade sig se på tyska, danska, engelska och finska TV-program.

Den femte kategorin är Internet. Till och med 11 stycken av alla de 21 informanterna, alltså över hälften nämnde Internet redan vid detta tillfälle. Av dessa var två översättare och en av dem sade att hon bekantar sig med talaren/ämnet via Internet och den andra

påpekade att hon söker i källor också på nätet. Av de nio andra som återstår var två sådana som arbetar både som tolk och som översättare och de nämnde bara kort 'internet' och 'söka info på nätet'. De resterande sju som svarade var tolkar. Fyra av dem sade sig surfa eller söka efter information på Internet och de tre andra var lite utförligare i sina svar. Den ena framhöll organisationens Internet-sidor, den andre ämnet/företaget och den tredje såg på kundens webbsidor och om kunden inte har egna sidor så söker hon fram motsvarande. När man jämför dessa svar med svaren på frågorna 7-13 inser man att majoriteten av dem som besvarade enkäten använder sig av Internet som hjälpreda vid förberedelse.

Det finns sex bidrag under den sjätte kategorin 'Läsa.' Två av tolkarna påpekar att de läser. Den ena säger endast att hon läser och den andra läser allmänt om ämnet. Bara en som arbetar med både tolkning och översättningar påpekade att hon läser, och denna sade sig söka också information om uppdragsgivaren, temat för mötet osv. Av de tre som arbetar med något annat läser den första om ämnet i uppslagsböcker, den andra läser helt enkelt om ämnet och den tredje läser om ämnet, tar reda på åtminstone deltagarnas och organisationernas arbetsplatser.

Den sjunde kategorin 'diffust' innehåller bara två bidrag. Den ena är en kommentar från en tolk, hon skriver att hon 'deltar i något för att få känsla för ämnet' och den andra finurliga kommentaren kommer från en som arbetar mest med något annat än tolkning och den kommentaren lyder att hon 'leker detektiv'. Jag förmodade att flera skulle svara i denna stil, men så blev det inte. Här förväntade jag mig dessutom att någon skulle ta upp den kulturella aspekten på tolkens roll, men det gjorde ingen. Orsaken till att jag hade mina förväntningar angående detta, är inslagen om kulturen i litteraturen som nämndes i kapitel

3. Tolkning.

Den åttonde kategorin visar att 50 % av dem som konsulterar någon annan är tolkar. Det var bara fyra stycken som sade att de diskuterar med någon om uppdraget. Den ena tolken sade sig fråga sakkunniga och den andra sade 'om möjligt så ber jag om att få träffa talarna samt ha ett terminologimöte.' Den tredje som jobbar med annat sade att

hon kontaktar instanser i DK och FIN (Danmark och Finland) och det sista uttalandet kommer från en som arbetar med både tolkning och översättning och hon sade att hon 'diskuterar med kolleger och uppdragsgivare.' Det var både intressant och samtidigt märkligt att '*briefings*' inte saknades av flera, trots att det påpekas hela tiden i litteraturen hur viktiga planeringsmöten och briefings torde vara för tolken så som det framgår i AIIC:s artikel "Working conditions: With a view to ensuring the best quality interpretation, members of the Association shall request a briefing session whenever appropriate" (AIIC 2006).

Den sjätte frågan i min enkät lyder: 'Varierar dina förberedelser på grund av uppdragstyp? Hur?' Här kunde jag urskilja fem olika kategorier av svar. Dessa var

1. nya ämnen eller teman
2. nya uppdragsgivare
3. nej
4. inget material
5. vet inte

När det gäller nya ämnen eller teman så påpekade två tolkar att nytt tema kräver mera arbete i förberedelseskedet och att nya uppdrag innebär grundlig förberedelse. Den tredje tolken sade att förberedelsen är i viss mån ämnesbunden och den fjärde menade att förberedelsen varierar egentligen inte, bara ämnena varierar mycket. En som arbetade med både tolkning och översättning påpekade att vissa specialområden kräver mera förberedelser (t.ex. malmkonferens, salkonferens). En av dem som arbetade mest med något annat än tolkning sade att svårare möten kräver mera förberedelse. Den andra hade en liknande tanke när hon sade att förberedelserna varierar i och med det att inför till exempel ett möte kan räcka att läsa möteshandlingarna, men det krävs mera förberedelse om temat är obekant. Den fjärde sade att för en konsekutivtolk är det viktigare att veta vilka som deltar och att känna till bakgrunden till förhandlingen eller konsultationen ('vad har hänt hittills? varför ordnas ifrågavarande tillställning/möte'). Också hon påpekade att ofta förekommande möten eller konferenser kräver inte lika mycket förberedelse eftersom man känner deltagarna och innehållet bättre. Den femte

sade att om hon till exempel ska tolka på ett pappersbruk måste hon leta efter mycket mera just sådan terminologi. Dessa svar indikerar alltså att förberedelserna varierar beroende på uppdrag. Den sjätte sade att förberedelserna varierar på sätt och vis. Hon påpekade att om mötet eller konferensen arrangeras på ett "exotiskt" ställe, till exempel vid Spetsbergen eller på Grönland brukar hon också bekanta sig med samhället i fråga (söker information om förvaltningen, befolkningsstrukturen osv) och utarbetar ordlistor över områdets flora och fauna.

När det gäller nya uppdragsgivare stämde svaren från tolkarna och från dem som arbetar med både tolkning och översättning helt överens. En av tolkarna påpekade att om det är fråga om gamla "kunder" så gräver hon fram redan utarbetade ordlistor. En av dem som arbetade med både tolkning och översättning sade att om det är fråga om gamla uppdragsgivare, så räcker det ofta att titta på tidigare material för man vet vad det är fråga om. Den enda som arbetade mest med annat sade också samma sak, nämligen att när det är fråga om "fasta" kunder behöver man kanske inte förbereda sig så mycket, eftersom terminologin är så bekant. De två andra bidragen inom denna kategori kommer från en tolk och en som arbetade med både tolkning och översättning. Tolken sade att eftersom hon mest arbetar för EU, kan hon använda EU:s intranet för sökning av data, medan 'fria marknaden' kräver mera tid för sökning på Internet. Den som arbetade med både tolkning och översättning sade att man med uppdrag på privata marknaden ofta måste söka mera information om ämnet, men när det gäller uppdrag inom EU-institutionerna har de alltid sina egna interna dokument som man läser.

Det var fyra som påstod att deras sätt att förbereda sig inte har förändrats. Ingen av tolkarna eller av dem som arbetar med både tolkning och översättning svarade nej. Alla som svarade nej var sådana som jobbar mest med annat. Jag undrade varför det är så – och en orsak kan vara att de som jobbar mest med något annat tar emot tolkningsuppdrag kanske så sällan att de inte har något behov av att ändra på sitt sätt att förbereda sig (ofta är det ju så att ju mer man engagerar sig i något desto mer medveten blir man om sina brister). Likaså kan det vara att de har utvecklat ett fungerande sätt att

förbereda sig för t.ex översättningsuppdrag och tillämpar sina metoder även på eventuella tolkningsuppdrag.

En som arbetar mest med något annat sade att ofta blir man uppringd så sent att man inte hinner förbereda sig alls. Detta borde väl egentligen inte få hända eller enligt AIIC, som har utarbetad ”Code of professional ethics” och i avsnittet angående arbetsförhållandena påpekas att: “With a view to ensuring the best quality interpretation, members of the Association: shall require that working documents and texts to be read out at the conference be sent to them in advance.” (AIIC 2006). Frågan är: borde tolken egentligen tacka nej till ett sådant uppdrag? Samtidigt bör man komma ihåg det som sades om yrkesskicklighet och nya eller gamla uppdragsgivare. Ibland ter det sig så att tolken kan klara sig väl även utan tydliga möjligheter att förbereda sig. Dessa svar indikerar att också icke-idealiska situationer uppkommer, och tolkens yrkesskicklighet möjliggör det att hon/han kan ta emot uppdrag trots att hon ibland inte får någonting att förbereda sig med eller hinner göra det. Gile (1995: 147) konstaterar “it is a fact of life that conference documents are not always available.” Den som svarade att man ibland inte får någonting att förbereda sig med arbetar huvudsakligen som tolk och tydligen händer detta ändå mera sällan. De två som inte kunde säga om deras sätt att förbereda sig har ändrats var båda sådana som arbetade mest med något annat än tolkning. Den ena sade att hon inte visste om sättet att förbereda sig hade ändrats eftersom hon inte hade så många uppdrag, och den andra sade att hon har inte några uppdrag.

Den sjunde frågan i enkäten lyder: ’Har du förändrat dina metoder att förbereda dig under den tid du arbetat som tolk? Hur?’ När jag analyserade svaren på frågan kunde jag urskilja att svaren kan kategoriseras i tre tydliga grupper. Dessa är:

1. ingen förändring
2. Internet
3. precision

Den första gruppen bestående av fyra stycken informanter svarade ‘nej’. Två tolkar ansåg att de inte hade modifierat sina metoder att förbereda sig, men den ena sade att bekanta ämnen kräver repetition mer än något annat. De två andra som svarade ‘nej’

arbetade mest med något annat än tolkning. Den ena sade bara nej, medan den andra verkade tveka lite i och med att hon sade 'nej, det har jag inte?!' Det faktum att några faktiskt påstår att deras sätt att förbereda sig inte har förändrats med tiden förvånar mig. Naturligtvis kan ju någon ändå direkt från början lära sig väl fungerande metoder för förberedelse och det är ju berömvärt.

Av alla de 21 informanterna påpekade 5 (24%) i detta skede att tillkomsten av Internet har inneburit en stor förändring. Av dessa fem var två tolkar och den ena påpekade att Internet har kommit med i bilden och detta har ändrat metoderna för förberedelse. Den andra tolken uttryckte sig så här: "Det är lättare att hitta information från nätet men någon gång använder man för mycket tid att surfa genom allt möjligtvis relevant". En av dem som svarade var en som arbetar med både tolkning och översättning och hon påpekade att 'Internet har kommit med in i bilden.' De två återstående informanterna arbetar mest mest något annat och den ena sade att Internet är till stor hjälp och den andra sade att när hon började fanns inte Internet.

Utgående från svaren var det enkelt att förstå att många informanter ansåg att deras metoder att förbereda sig hade med årens lopp blivit mera precisa, men samtidigt en aning ledigare. Det var 12 stycken som indikerade i sina svar att mycket har ändrats. Hälften av dessa var inte tolkar. Av dessa sex var tre sådana som arbetar med både tolkning och översättning och en av dem sade att man blir mera avkopplad, om man t.ex inte får manuskript (vilket oftast är fallet enligt informanten i fråga). Den andra sade att hon lärt sig att inte lära sig föredragen utantill, utan det är viktigare att bekanta sig med ämnet och lära sig terminologin, och den tredje påpekade att hon har arbetat för samma organisation under hela sitt yrkesaktiva liv. I och med att hon fått mera arbetserfarenhet har hennes metoder säkert utvecklats men det är inte något som hon gjort medvetet. Tre andra informanter var sådana som arbetade mest med något annat. En av dem sade att hon lärt sig att använda förberedningstiden mera effektivt. Om det inte är mycket tid försöker hon bara plocka upp de viktigaste termerna och förstå i allmänhet vad mötet ska handla om. Den andra har lärt sig hur mycket hon behöver förbereda sig inför olika uppdrag och den tredje förbereder sig mera men ledigare.

De sex tolkarna redovisade följande åsikter: Den första betonar att sättet att förbereda sig har säkert förändrats med tiden, förberedelserna är snabbare och bättre koncentrerade på temat. Den andra säger att hon inte läser lika mycket och vitt och brett om temat, egna termlistor gör hon fortfarande men de är kortare nu än tidigare. Den tredje hänvisar till modern teknologi. Hon påpekar att före PC och e-posttiden fick man ju endast papper och i bästa fall fax. Men själva förberedelsearbetet är detsamma, principiellt, fastän det har underlättats kolossalt av datorn. Den fjärde påpekar att förberelserna har blivit mindre viktiga i takt med rutinen och den femte framhåller att det är klart att sättet har förändrats, eftersom det inte fanns något Internet för 25 år sedan. Den sista tolken uttrycker sig så här: ”Ja. Läser mera målmedvetet. Har nuförtiden en näsa för vad som krävs”. Den som arbetar mest med något annat hänvisade till att hon inte har några uppdrag.

6.3. Internet

I avsnittet om Internet i diskussionen behandlas frågorna 8-13. I artikeln “Using the Web for Conference Preparation” skriven av Andrew Dawrant poängteras varför Internet är ett ovärderligt arbetsredskap för en tolk. Dawrant framhäver att Internet är speciellt användbart tack vare information som är dagsaktuell:

Effective use of this resource represents an extremely powerful solution to interpreters' unique knowledge requirements. [...]The Web is therefore immensely important for conference interpreters as an unprecedented source of just-in-time knowledge, in terms of both subject matter and glossary preparation.(Dawrant 2006.)

Den åttonde frågan i min enkät lyder: ’Hur har internet underlättat arbetet med att förbereda sig för tolkningsuppdrag?’ Internet har varit i bruk hos allmänheten från och med början på 1990-talet, såsom framkommer i en artikel i nätversionen av tidskriften *Tietoviikko*. Enligt artikeln ligger den utbredda mikrodatorkulturen bakom det nytida

världsnätet. I början på 90-talet existerade det flera begynnade nätverk som liknade internet. När Mosaic-www-bläddraren uppkom i pc-miljön år 1993, så spred sig internet snabbt utanför den akademiska världen. (Tietoviikko 2001.)

Jag kunde urskilja fyra olika områden inom vilka Internet har underlättat arbetet för tolkarna att förbereda sig för uppdrag. Dessa områden gav jag följande benämningar:

1. konkreta ting
2. speciella ting
3. språket
4. mera diffusa ting

De fanns flera som gav konkreta exempel. En av tolkarna sade att hon hittar förberedelsematerial via Googles nyckelord och parallelltexter, en annan tolk påpekade att ordlistor kan sammanfattas lätt och smidigt (fastän hon sade sig vara ganska dum med denna aspekt och sade också att hon nog gärna tar emot andras ordlistor). Hon ansåg att det som underlättar är att man kan finna information om både ämnet i fråga och om uppdragsgivarföretaget och att man kan beställa årsberättelser och så vidare. Den tredje tolken sade att Internet sparar mycket tid, besvär och biblioteksbesök med mera. Den fjärde tolken påpekade att Internet underlättar arbetet med att förbereda sig i och med att det är lättare och att det är snabbt att hitta information. Den femte tolken sade att Internet har underlättat förberedelsearbetet ”*enormt*”. Hon sade även: ”Där kan man ju finna allt (nästan).”

När det gäller de som arbetar med både tolkning och översättning, sade en att man hittar bakgrundsinformation om t.ex. talare/organisationer/orter man ska resa till. Dessutom har det underlättat arbetet med termsökning. En annan sade att man kan t.ex hitta årsredovisningar för företag. Av dem som arbetar mest med något annat än tolkning sade en att det är lättare att hitta information om vad som helst på nätet och läsa t.ex. utländska tidningar. En annan sade att man får fram information snabbare, kan utnyttja Internet i stället för att slå upp allt i böcker och att det vanligen finns mera information på nätet än i någon uppslagsbok. Den tredje påpekade att Internet har underlättat arbetet

när det gäller att förbereda sig eftersom datorn finns hemma, man behöver alltså inte gå till biblioteket, utan när man bara har fått programmet inför ett uppdrag kan man ändå hitta mycket nyttigt på nätet, t.ex. hemsidorna för det ställe som föreläsarna kommer ifrån, t.ex. Stakes. Den fjärde sade att man hittar material lättare och snabbare.

Den andra kategorin är speciella ting. Det fanns några som gav relativt speciella kommentarer och en av dem var en tolk som sade att Internet har underlättat förberedelsearbetet, eftersom

man behöver inte be om material från uppdragsgivaren längre förutom vid undantagsfall, från Internet kan man genast se vad som är nyttigt, och vad som inte är nyttigt.

Den kommentaren föreföll märklig, och därför kontrollerade jag hur lång erfarenhet personen i fråga hade av tolkyrket. Hon hade 15 års erfarenhet, så svaret var trots allt inte så märklig. En av dem som arbetade som både tolk och översättare sade att om man inte får något material av uppdragsgivaren kan man söka information på Internet och en annan sade att eftersom hon inte har varit så länge i arbetslivet har hon alltid kunnat använda Internet när hon har förberett sig för tolkningsuppdrag. Då hon började arbeta som tolk och översättare hade Internet redan kommit till. En av dem som arbetade mest med något annat än med tolkning sade intressant nog att Internet hjälper med deckararbetet. En annan ansåg att det finns för mycket material på Internet. Den tredje sade att hon frilansar för EU-kommisionen och de har ett eget dokumentationssystem på nätet som är mycket nyttigt.

Det fanns endast två stycken som påpekade att Internet har underlättat arbetet när det gäller att förbereda sig med tanke på språket. Den ena som påpekade att man kommer lättare åt utländskt material och får ofta uppslag till nya sökord arbetade som tolk. Den andra som talade om språket var en som arbetade både som tolk och som översättare och hon sade att om man får material bara på engelska kan man söka efter information på finska på Internet. Det var intressant att ens några tog upp denna aspekt.

Det fanns några som gav svar som jag klassificerade som antingen diffusare än andra svar. En av tolkarna hänvisade till sitt svar på fråga 7, där hon påpekade att det är lättare att hitta information, men ibland använder man för mycket tid till det. En av tolkarna svarade ingenting på frågan utan ställde en motfråga "*Jämfört med vad?*" En av de som arbetar mest med något annat än tolkning sade att Internet är värdefull hjälp vid översättning och en annan sade att hon använder Internet i samband med översättningar, sällan för tolkningsuppdrag.

Den nionde frågan i enkäten för tolkarna lyder: 'Hur söker du information på Internet? Vilka metoder eller sökrobotar (t.ex Google, Alta Vista) använder du?'

Aki Hietanen har skrivit en handbok om Finlex och dessa följande tankar är naturligtvis mest tillämpliga på informationssökning från Finlex, men principerna går att tillämpa också på allmän informationssökning. Han säger att man måste först fundera vad man söker och varför. Enligt honom är det alltid bra att noga överväga vad man söker i databanken. För det första bör man lokalisera problemet eller ämnet som man söker information om. För det andra bör man försöka avgränsa de databaser, som man söker i. För det tredje bör man samla söktermer som man kommer att använda sig av. (Hietanen 1992: 46.) I min undersökning framgår det att de flesta som svarade tillämpar dessa principer i sitt arbete.

En snabb överblick över svaren indikerar att de flesta oftast söker efter vissa specifika termer eller en viss sorts information. Det var mycket få som sade att de försökte "dyka" in i ämnet eller "leka detektiv". Sökmetoden varierar naturligtvis beroende på hurdan information man söker efter. Man kunde generalisera och påstå att det är enklast att leta efter information om företag, myndigheter, länder och städer, eftersom sökorden kan vara mycket precisa. Ju mer allmän information man söker desto mera "träffar" få man, och ju mer träffar man får desto mera tid går det åt att leta igenom dem. Detta är också ett faktum som gör Internet ovärderligt, ingen uppslagsbok kan innehålla så mycket information som är tillgänglig när som helst.

Såsom det framgick i Hietanens tankar om Finlex är det viktigt att avgränsa sökningen. På AIIC:s hemsida finner man vägledning hur man kan söka information mer effektivt från Internet. Den ledande principen i Andrew Dawrants artikel är den samma som har framgått tidigare, nämligen att man specificera vad man söker:

In order to find very specific information, it is best to use a targeted search in a search engine.[...] The converse is also true: a broad search in a large search engine will yield far too many irrelevant results, while a narrow search in a subject directory will not yield enough results to be useful.

(Dawrant 2006)

Robin Fortelius (1996: 14) artikel 'Sökmaskiner och sökrobotar i språkvårdens tjänst' som publicerades för tio år sedan berömmar Alta Vista som sökrobot. För ett år sedan skrev Birgitta Lindgren (2005: 7) i artikeln 'Med svenskan in i ett nytt årtusende': "Vi är ständigt ute och googlar [2003], letar med hjälp av sökmotorn Google, på nätet". Det att 'att googla' har vunnit sådan terräng indikeras även av svaren på min fråga i enkäten. Jag fann att det var mest ändamålsenligt att gruppera svaren på denna fråga i 8 olika kategorier. Dessa kategorier är följande:

1. Yahoo
2. Google
3. Alta Vista
4. Eureka
5. Myndigheterna och ministeriernas hemsidor samt Finlex och riksdagens hemsidor
6. Eurodicautom och EU-sidor eller EU-direktiv
7. Företagssidor, organisationernas sidor, uppdragsgivarens egna hemsidor
8. diverse samlingar av olika enskilda hemsidor

Det må påpekas att de flesta gav inte bara ett alternativ utan flera sådana alternativ som de använder. Utgångspunkten när det gäller dessa svar är alltså vilka alternativ som används och hur många som nämner dem. Uppläggningsen av svaren skiljer sig lite från det tidigare sättet, eftersom informaterna var relativt fåordiga i sina svar.

När det gäller den första kategorin kan man med Fortelius ord i minnet säga att bara tre stycken nämnde Yahoo som sökmaskin. Två av dessa var tolkar och en som arbetade mest med något annat. Om man jämför populariteten hos Yahoo med den hos Google, märker man att det är tydligt att Google används mycket mera. Den andra kategorin är alltså Google och 13 stycken av 21 nämner Google i detta sammanhang. Till och med åtta av dem är tolkar. Två av de andra arbetar med både tolkning och översättning och de tre som är kvar arbetar med något annat. Den tredje kategorin Alta Vista nämndes av sex personer. Tre av dessa var tolkar, två arbetade med något annat än tolkning och en med både tolkning och översättning. Den fjärde kategorin är Eureka. Två av dem som svarade säger att de använder Eureka. En av dessa var en tolk och den andra arbetade med något annat. Den femte kategorin består av dem som nämnde sökmetoder som har att göra med EU. Det var sex stycken som ingår i denna kategori. Två av dessa var tolkar och de nämnde Eurodicautom. EU-direktiv nämnde en tolk och EU-sidor nämndes av en från varje kategori, alltså en tolk, en arbetade med något annat och den sista med både översättning och tolkning. Den sjätte kategorin inbegriper dem som nämnde myndigheterna, ministerierna, Finlex och riksdagen. Det var en av dem som arbetade med tolkning och översättning som nämnde myndigheterna. Ministerierna nämndes av två tolkar. Finlex i sin tur nämndes av en ur varje kategori och riksdagen nämndes bara av en tolk. Till den sjunde kategorin, alltså den som innehåller företagssidor, organisationernas sidor samt uppdragsgivarens egna sidor, hänvisade fem tolkar, en som arbetade med tolkning och översättning och tre som arbetade mest med något annat än tolkning. I den åttonde kategorin av svar ingår de som angav diverse olika sökmetoder eller sökmaskiner. Dessa sex olika grupper var Suomi 24, Jabu (dansk), Kotuslänkar till ordlistor, datatermgrupper, nyttiga länkar från uppdragsgivare, direkta namn t.ex. Stora Enso och Makupalat (som visade sig vara en länk till Tavastehus bibliotek). Suomi 24 nämndes av en tolk, Jabu (dansk sida) av en tolk, Kotuslänkar till ordlistor samt Datatermgrupper av en som arbetade mest med något

annat, nyttiga länkar från uppdragsgivare av en tolk, direkta namn t.ex. Stora Enso av en tolk och Makupalat av en annan tolk.

Den första delfrågan i fråga 10 i min enkät lyder: 'Vilka sidor utnyttjar du oftast?' Informanternas svar på denna fråga kan enkelt kategoriseras i tre olika grupper:

1. myndigheternas Internetsidor
2. andra internetsidor
3. inga direkta exempel

Jag bestämde att behandla svaren till denna fråga utgående från vad informanterna arbetar med, och med hjälp av detta är de få skillnaderna i svaren lite tydligare. Hälften av tolkarna nämnde myndigheternas Internetsidor. En av de fem nämnde sidorna hos Riksdagen och andra nordiska parlament. En annan angav Eurodicautom och EU-direktiv. Det tredje svaret inbegrep likaså Eurodicautom och EU-sidor, men också Google. Den fjärde sade kort och gott EU:s intranet. Den sista i denna grupp påpekade att hon utnyttjar oftast EU-parlamentets och domstolens hemsidor och varje gång den organisations hemsidor som hon jobbar för. Den andra gruppen i denna kategori innehåller bara ett bidrag. Den som svarade sade sig utnyttja oftast "http://www. etc. etc. t.ex. resebyråer". Den tredje och sista gruppen består av sådana bidrag som inte innehåller direkta exempel. I själva verket hade tre tolkar dragit ett streck och den enda som skrev något sade att det är "svårt att säga".

Av de fyra som arbetar med både översättning och tolkning sade en att hon inte vet vilka sidor hon använder oftast. En annan påpekade att hon inte har några favoriter, utan det vilka sidor hon utnyttjar beror på uppdraget. Den tredje sade att hon utnyttjar oftast koncernbolagens sidor. Den sista i denna grupp gav ett omfattande svar och i detta sade hon att hon utnyttjar oftast europa-sidor, EU:s interna sidor, www.norden.org, folketingets, stortingets och både den finska och svenska riksdagens hemsidor, ministeriernas och myndigheternas hemsidor och tidningarnas hemsidor.

Av de sju som arbetar mest med något annat än tolkning var de två som hade dragit som svar ett streck, utan att kommentera desto mera. De flesta gav relativt fåordiga svar. En

sade nämligen att det vilka sidor hon använder varierar och en annan påpekade att hon använder EU-sidor. En sade att hon använder ordböcker och kommersiella företags hemsidor. Det enda svaret som var längre anger att informanten använder sig av www.vn.fi, www.norden.org samt sidor som är aktuella inför uppdraget, t.ex. uppdragsgivarens hemsidor och länkar. En av de svarande hänvisade till sitt svar på fråga 9, där hon sade att hon använder kända sidor, t.ex. Justitieministeriets Finlex.

Den andra delfrågan i fråga 10 i enkäten lyder: 'Vilka ordböcker/termlistor använder du ofta?' Den bärande tanken i citatet av Gun-Viol Vik-Tuovinen nedan är att termarbetet kräver mycket tid, men problematiken består inte enbart i själva termerna utan också i svårigheten att finna motsvarande uttryck och termer på olika språk:

About term sources and their reliability: dozens of electronic special field glossaries can be found on any subject field. The problem is now how to recognize the reliable glossaries from this obscure lot. General dictionaries do not go out of date so fast as special field glossaries but with new, revised version they become better and more complete. With special field glossaries the problem is the quick and continuous changes in the modern society. It is difficult to find foreign language equivalents when even the source language concepts change continuously and the changes in the source and target culture do not take place at the same time. (Vik-Tuovinen 2003.)

Jag grupperade svaren på den första delfrågan i fråga 10 enligt vad informanterna arbetade med, men när det gäller den andra delfrågan i fråga 10 valde jag ett annat tillvägagångssätt och grupperade svaren i fem olika kategorier. Dessa är:

1. normala ordböcker
2. EU
3. specialordlistor på nätet
4. termlistor
5. CD-ROM

Under dessa kategorier kommer jag ändå att gruppera svaren enligt vad de svarande arbetar med. Orsaken till att jag valde detta sätt att handskas med svaren är den att det på så sätt är lättare att få en överblick.

Av de tolkar som nämnde normala ordböcker i sina svar, angav en finsk-fransk-finsk ordbok, en annan nämnde nordiska ordböcker, den tredje nämnde de vanliga ordböckerna och också fackordböckerna, den fjärde påpekade att hon använder sig av olika ordböcker angående olika specialområden beroende på ämnet. Hon sade att det lönade sig inte att nämna alla i svaret. Hon påpekade också att hon använder mera sällan även tvåspråkiga ordböcker. Den femte sade att hon använder ordböcker gällande ekonomi, kemi, adb, juridik, medicin och givetvis vanliga ordböcker. Den sista av dessa påpekade att hon har massor av ordböcker hemma i tryckt form, men specificerade dem inte närmare. Det var bara en av de som arbetar med både tolkning och översättning som nämnde ordböckerna och hon sade sig använda vanliga franska, finska, tyska, engelska ordböcker, tekniska ordböcker och flerspråkiga ordböcker.

Av de som arbetar mest med något annat än tolkning nämnde sex stycken olika ordböcker. Den första nämnde normala ordböcker. Den andra gav en längre lista över de ordböcker som hon använder sig av: ordböcker: WSOY:s stora gula, alltså Den stora finska-svenska ordboken, Cannelin-Hirvensalo-Hedlund finska-svenska, Lampen svenska-finska, SAOL, Liten norsk-finsk-norsk ordbok, Nuutinen: danska-finska och "Nordiska samarbetsordboken". Den tredje nämnde ordböckerna mellan danska-finska och svenska. Den fjärde nämnde juridiska och ekonomiska ordböcker på olika språk. Den femte var den andra som nämnde den stora svensk-finska ordboken och den sista av dem som arbetar mest med något annat än tolkning påpekade att det finns ganska få ordböcker på nätet. Likaså sade en av tolkarna att hon använder inga ordböcker på Internet. Dessa sista svar indikerar att frågan kunde tolkas på två olika sätt, nämligen att jag frågade antingen om vanliga ordböcker eller om ordböcker på Internet, även om jag i min formulering tänkte på bådadera.

Fyra tolkar nämnde EU i sina svar. Den första av dem sade att hon använder ofta EU-terminologi, den andra termlistor de har samlat på kommisariatet, den tredje nämner EU-kommissionens termlistor och den fjärde påpekade att hon använder ofta EU:s egna

ordböcker eller termlistor. Det är bara en av dem som arbetar med både tolkning och översättning som nämner något om EU i detta sammanhang och då nämner hon EU:s Eurodicautom. Den enda av dem som arbetar mest med något annat än tolkning sade att hon använder ofta ordlistor som EU-tolkarna har gjort själva för alla möjliga EU-möten.

Specialordlistor på nätet nämns bara av en som arbetar mest med något annat än tolkning, medan Kotus nämns av en enda tolk. Två tolkar talade om termlistor. Den ena sade att hon har egna ord-/termlistor, medan den andra sade att hon aldrig har haft tid att lära sig ordentligt hur man finner termlistor. Tre av dem som arbetade med både tolkning och översättning nämner termlistor. En av dem sade att hon har sina egna termlistor och uppdragsgivarens termlistor, som hon använder. Den andra sade att hon använder termlistor enligt behov. Den tredje nämnde svensk datatermgrupp och Tietotekniikan termitalkoot. Också av dessa svar kan man se att frågan kunde uppfattas på olika sätt, såsom det framkom redan tidigare.

En tolk sade att hon har ordböcker på CD-ROM. Det samma sade två av dem som arbetar med både tolkning och översättning, och en av dem påpekade specifikt att hon har den "stora gula" på CD-ROM. En av dem som arbetade mest med något annat än tolkning drog ett streck som svar på denna fråga. Det kan indikera att hon antog att jag frågade om ordböcker eller termlistor på Internet.

Den elfte frågan i min enkät lyder 'Hurdan information söker du?' Svaren på denna fråga är i harmoni med det som ofta påpekas i litteraturen nämligen att termer och bakgrundsinformation är mycket viktiga för tolken. Jag kunde urskilja tre tydliga grupper av information som de svarande letade efter. Dessa grupper var

1. info
2. term
3. bakgrund

Alla dessa grupper framkommer i alla de olika arbetskategorierna, och i följande redovisning presenterar jag svaren från de olika arbetskategorierna skilt för sig.

Den första tolken sade sig söka efter allt som har med ämnet att göra. De flesta av tolkarna nämner att de söker efter termer. En av dem sade att hon söker termer mellan olika språk. Hon är den enda tolken som nämner de olika språken i detta sammanhang. Den tredje tolken söker termer och/eller bakgrundsinformation, likaså den fjärde. Den femte letar efter terminologi som är relevant för ämnet och de senaste nyheterna som är relevanta för ämnet och allmänt också. Den sjätte tolken sade att hon söker termer, information om vad organisationen eller myndigheten sysslar med och när det gäller företag läser hon om produkterna, ekonomin och senaste nytt. Den sjunde tolken nämnde att hon söker specialtermer och förklaringar. De resterande tolkarna har en lite annorlunda inriktning. En av de tre resterande tolkarna sade nämligen att hon söker företagsinformation på webb-sidor, den andra söker till exempel information om företaget, den tredje information som beskriver och förklarar ämnet. Likaså söker hon ibland information, som klargör i vilka sammanhang och hur ordet används.

Av de fyra som arbetade med både tolkning och översättning sade en att hon söker terminologi och allmän information, den andra sade att hon letar efter bakgrund inför tolkningarna, information om talare och deras artiklar, och den tredje sade att hon söker faktauppgifter på olika språk. Hon var en av de få som tydligt påpekade att hon söker information på olika språk. En av de svarande gav en mycket utförlig beskrivning av hurdan information hon söker efter. Hon påpekade att först läser hon igenom konferensprogrammet, dagordningen och så vidare. Sedan börjar hon söka information om de ämnen som hon tror att hon kommer att behöva för att kunna genomföra uppdraget: termer, ordlistor, olika dokument som handlar om ämnet, rapporter och information om arrangören och föredragshållarna. Dessutom söker hon praktisk information som till exempel reseinformation och information om vädret på mötesplatsen.

Bland dem som arbetar mest med något annat än tolkning kunde jag urskilja alla de tre kategorierna. Den första sade nämligen att hon söker oftast information som är direkt kopplad till mötet: dagsordning och dokument som ska behandlas på mötet, och den andra sade sig likaså leta efter information om temat och bakgrund om uppdragsgivaren, talarna och deras organisationer. Den tredje gav ett allomfattande svar, när hon sade att

hon söker efter det som behövs för respektive uppdrag. Det fanns tre som nämnde termsökning i detta sammanhang. En av dem sade bara att hon letar efter termer, den andra sade sig leta efter rätt term och den tredje specificerade sitt svar lite mera genom att säga att hon söker oftast teaterterminologi. Den sista sade ingenting, utan skrev bara ett frågetecken.

Den tolfte frågan ställde jag för att få reda på hurdana olika sätt det finns för att bearbeta den information man finner på Internet. Fråga 12 lyder 'Vad gör du med den information du hittar?' Svaren kan delas upp i följande kategorier:

1. ordlistor
2. termlistor
3. djupdykning

De synligaste sätten hos informaterna var att skriva termlistor eller ordlistor, men också andra sätt används flitigt. Även denna fråga behandlar jag med huvudsysselsättningen i fokus, eftersom jag vill framhäva tolkarnas sätt att bearbeta den information de hittar.

Alla de tio tolkarna hade liknande sätt att bearbeta den information de hittar. Det gemensamma för dem är att de flesta samlar och skriver upp ord- eller termlistor eller söker nyttig bakgrundsinformation. I själva verket var det bara en tolk som inte nämnde antingen ord- eller termlistor i sitt svar på denna fråga. Men svaret hon gav antyder att hon eventuellt gör sådana ändå, eftersom hon också säger att hon printar ut vid behov och om möjligt och går igenom allt. Det var bara en av tolkarna som gav ett svar som hade ett bredare perspektiv. Hon sade först det samma som de flesta andra – alltså att hon plockar upp termer, men sedan tillade hon att hon försöker komma in i branschen. Denna typ av svar hade jag förväntat mig mer av speciellt av tolkarna, men när jag tänker på det höga medeltalet av år av erfarenhet i tolkningsbranschen som informanterna har förmodar jag att den erfarenhet de har gör att deras sätt att förbereda sig och också att dra nytta av det de finner i förberedelseskedet är mycket mer sofistikerat än vad man kan uttrycka med några få ord. De resterande åtta svaren är mycket likasinnade. Den enda markanta skillnaden som framkommer är att den ena

hälften av informanterna nämner termer och den andra hälften nämner ordlistor. Den första av de fyra som talar om termerna sade att hon gör en termlista. Den andra påpekar att hon plockar ut relevanta termer eller nyckelord. Den tredje sade också att hon plockar termer, men sedan tillade hon att hon utarbetar modeller, listor, försöker lägga på minnet saker och namn. Den sista sade att hon skriver upp termer och printar ut artiklar. Av dem som nämnde ordlistorna sade den första att en del skriver hon ut och en del använder hon till egna listor eller 'minnesajt', den andra skapar ordlistor, den tredje läser, skriver anteckningar och ordlistor och den sista sade att om informationen är relevant, så printar hon ut sidorna och gör egna ordlistor.

Även de som arbetade med både tolkning och översättning gav mycket liknande svar som tolkarna. Även här kan jag urskilja de samma svarsgrupperna. En av dem som svarade nämnde termerna. Hon sade att hon printar ut ibland den information hon hittar, läser och plockar termer. Den andra sade också att hon ibland skriver ut den information hon hittar. Likaså plockar hon ut ord och gör en egen ordlista. Den tredje sade kort och koncist att hon använder informationen vid tolkning och översättning. Den fjärde gav ett svar som liknade en av tolkarnas svar. Hon sade nämligen att hon försöker tillägna sig det väsentliga, förstå hur saker och ting hänger samman och som hon uttrycker det: *'komma in i konferens – eller mötesdeltagarnas värld'*. Hon utarbetar likaså ordlistor och försöker lära sig terminologin på de språk hon tolkar till och från. Hon var en av de få som påpekade att hon söker information på de olika språken hon arbetar med.

Bland dem som arbetar mest med något annat än tolkning kunde man urskilja de samma dragen som i de tidigare svaren. Den första läser hela texten snabbt och sen plockar hon ut de viktigaste termerna och den andra påpekar att hon printar ibland ut bakgrundsinformation för att läsa senare. Hon gör också egna ordlistor, printar ut för att ta med i kabinen och lära sig. Dessutom sade hon att hon sparar alla ordlistor i datorn. Den fjärde sade att det vad hon gör med den information hon hittar varierar, som exempel gav hon att hon sparar ordlistor på hårddisken. Den femte i denna kategori sade att hon använder information hon hittar som inspiration och i det praktiska arbetet. Den sjätte sade helt enkelt att hon använder den i översättningen, och den sjunde sade också

att hon tillämpar informationen i arbetssituationen. Den sista i denna kategori skrev ett frågetecken i stället för ett svar.

Den trettonde frågan i min enkät behandlar nätupplagor. Det kunde ha varit mera givande att använda 'ja' eller 'nej'-svar istället för min formulering, men denna fungerade också. Den trettonde frågan lyder alltså: 'Läser du nätupplagor av tidskrifter eller dagstidningar från andra länder? I så fall varför?' De alternativa förslag som gavs var för att upprätthålla eller förbättra:

1. allmänbildning
2. språkkunskaper
3. fackkunskaper
4. annat

Frågan om dagstidningar ställde jag eftersom det kunde vara ett av de snabbaste sätten att hålla sig informerad när det gäller dagshändelserna i olika länder eller språkgrupper. Matteoni (1997: 61) påpekar att "många stora tidningar och tidskrifter finns utlagda som webb-sidor på Internet. Somliga lägger ut en stor del av textmaterialet medan andra bara publicerar valda delar av den tryckta texten." Samma tanke framkommer i Birgitta Lindgrens (2005: 6) kommentar:

"I dagstidningarna möter man allmänspråket, och där möter man orden när de är relativt nya.[...] Givetsvis kan man där möta både facktermer och slangord. Men anledningen till att dessa hamnar i tidningarna är ofta att de bedöms vara ord som tillhör eller kommer att tillhöra allmänspråket."

Det framgår ofta i litteraturen om tolkning att tolken borde hålla sig medveten om händelserna i världen eftersom inslag av det slaget kan bakas in i vilket anförande som helst. Ingo (1991: 264) påpekar att "en viktig ingrediens i studierna för blivande översättare är det stoff som befrämjar [...] kunskap om ifrågasvarande lands kultur,

samhälle och näringsliv” och jag tänkte mig att nätupplagorna kunde fylla en viktig funktion i detta avseende, eftersom det är viktigt att både tolkar och översättare upprätthåller sitt kunnande och sin kunskap.

Av alla de 10 informanterna som arbetade som tolkar hade tre dragit ett streck som svar på frågan om nätupplagor. Däremot kryssade fem tolkar i alla alternativen, en kryssade i den första alternativen, nämligen punkten angående allmänbildningen och den sista kryssade i likaså den första alternativen och den andra alternativen angående språkkunskaper.

När det gäller de som arbetade med både översättning och tolkning, sade två av dem att de läser nätupplagor på grund av allmänbildningen och språkkunskaper. Den tredje kryssade i språkkunskaper och fackkunskaper och den fjärde påpekade att hon inte hinner med nätupplagor.

Av de som arbetade mest med något annat än tolkning var det fyra som sade sig inte läsa nätupplagor. De tre resterande informanter hade alla olika svar. Den ena kryssade i allmänbildningen och språkkunskaper, den andra allmänbildningen, språkkunskaper samt fackkunskaper och den tredje kryssade i alla alternativen, samt tillade att hon använder dem till undervisning.

När jag ställde denna fråga så var det på grund av att jag tänkte att logiskt sett så borde nätupplagorna vara det snabbaste och förmånligaste sättet att hålla sig informerad om vad som händer inom de olika språken, vilka de allmänna ämnen för samtal är, de populäraste uttrycken, nyheter och så vidare, men nätupplagorna visade sig inte vara så populära som jag hade förmodat.

6.4. E-post

Den fjortonde frågan i min enkät riktade in undersökningen på bruket av e-post. Frågan lyder: 'Upprätthåller du dina kontakter till uppdragsgivare(n) med hjälp av e-post? Hur?' Det må erkännas att frågan 'Hur' var helt malplacerad eller olämpligt uttryckt och

till följd av detta löd ett av svaren 'Ja, helt normalt.' Alla svarade ja, antingen direkt eller indirekt. I och med att alla svaren var så att säga positiva, kommer jag att kategorisera dem enligt vad tolkarna, de som arbetar med något annat än tolkning och de som arbetar med tolkning och översättning sade. Det verkar inte finnas några nämndvärda skillnader mellan alla dessa.

Man kan i princip urskilja två olika orsaker till att man har kontakt med uppdragsgivaren med e-post och dessa är:

1. de praktiska arrangemangen
2. själva uppdraget

När det kommer till de praktiska arrangemangen är det sådant som har att göra med rekrytering till översättningsuppdrag och tolkningsförfrågningar, att precisera själva uppdraget, att informera om eventuella ändringar, att informera om program, att få praktiska upplysningar samt att diskutera arrangemang och kontaktuppgifter. Till denna del tillhör också att avtal skickas till fasta uppdragsgivare, likaså eventuellt även räkningar. Några påpekade att kontrakten och avtalen inte skickas via e-post på grund av underskriften. När det gäller själva uppdraget behandlar e-posten ofta specifika ting såsom bakgrundsmaterial t.ex. möteshandlingarna, termer, dokument och nyttiga länkar. De fanns flera som påpekade att man oftast får allt material via e-post, men tjocka dokument skickas via vanlig post.

När det gäller tolkarna i detta sammanhang svarade alla 'ja' på frågan om informaten upprätthåller sina kontakter till uppdragsgivare(n) med hjälp av e-post. Det var vanskligt att se tydliga kategorier av svar, men vissa riktlinjer kunde man urskilja. Det var fyra vars svar tangerade så att säga själva uppdragsgivaren. Den ena sade att hon använder e-post när hon försöker få tag på en kontaktperson. Den andra sade att hon meddelar uppdragsgivaren med e-post om hon har fått ny adress eller telefonnummer och ibland frågar hon om något som kanske nämnts tidigare. Hon sade att hon naturligtvis också frågar efter information om ett bokat uppdrag. Den tredje påpekade att hon ber att få information om program och så vidare. Men dessutom påpekade hon

att hon skickar avtalet med vanlig post på grund av underskriften. Den fjärde sade att hon använder e-post om det gäller information som uppdragsgivaren behöver snabbt eller eventuellt skriftligt, och då telefonkontakt inte har fungerat. Det fanns två tolkar vars svar är lite annorlunda än de föregående. Den ena sade: ”Och hur!! Skulle inte klara mig utan e-mail”. Hon rektyterar ofta tolkar upp till ett dussin eller flera för en enskild konferens. Hon påpekade att grupp-e-post är så praktiskt, man når hela gänget på en gång. Hon medgav att med uppdragsgivaren sker nästan allt via e-post. Den andra sade att hon får förfrågningar och besvarar dem, ibland skickar hon avtal via e-post, ibland får hon nyttiga länkar och ibland får hon föredragen eller bakgrundsmaterial via e-post. De resterande fyra tolkarna hänvisar till det att de får material och information om uppdraget via e-post. Den första sade att oftast får hon dokument via e-post och annan information också och den andra sade nästan det samma, nämligen att uppdragsgivaren ofta skickar bakgrundsmaterial med e-post. Den tredje tolken påpekar att uppdragsgivaren skickar allt material angående mötet per e-post. Om det gäller tjocka dokument, skickas de med vanlig post. Den fjärde sade att konferensprogram skickas och det avtalas om uppdrag. Hon får också jobbförfrågningar från EU-organ per e-post.

För dem som arbetar med både tolkning och översättning liknar svaren varandra mycket. Alla nämnde på ett eller annat sätt att de får material via e-post. Den första sade att hon får information eller material per e-post. Alla kontakter sköts nästan per e-post. Också den andra sade att hon får material via e-post, dessutom skickar hon räkningar till fasta uppdragsgivare. Den tredje påpekar att hon upprätthåller kontakten med uppdragsgivare hela tiden och hon får sina översättningsuppdrag och tolkningsförfrågningar via e-post. Den sista i denna grupp påpekar att hon är fast anställd inom en organisation på samma sätt som hennes uppdragsgivare från olika avdelningar. Uppdragsgivarna beställer tolktjänster per e-post. Hon får också material, som till exempel möteshandlingar och praktiska upplysningar per e-post. Hon använder e-post för att precisera uppdraget, informera uppdragsgivaren om eventuella ändringar och så vidare.

Den första av dem som arbetar mest med något annat än tolkning sade att hon upprätthåller kontakten till uppdragsgivaren med hjälp av e-post om hon har specifika frågor, men påpekade att kontrakten gör hon skriftligen. Den andra sade att hon sköter korrespondens kring de praktiska arrangemangen med uppdragsgivaren med hjälp av e-post och att gamla uppdragsgivare kontaktar ibland per e-post inför uppdrag. Den tredje frågar efter termer och den fjärde påpekar att största delen av de första kontakterna sköts via e-post. Tre av de som tillhör denna grupp svarade helt enkelt 'Ja', men en av dem tillade dessutom '(Hur?)' och en annan 'helt normalt'.

Den femtonde frågan i enkäten lyder: 'Upprätthåller du kontakten med andra tolkar med hjälp av e-post? Vad diskuteras mest?' Det var tydligt att e-post används mycket kolleger emellan och samtalsämnen varierade inte mycket. I den följande diskussionen behandlas de olika arbetsgrupperna skilt, men tendeserna är mycket lika i alla tre grupper.

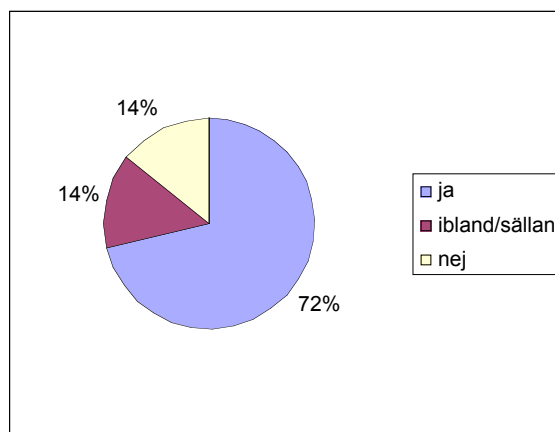
En av tolkarna drog ett streck som svar på denna fråga och en annan sade bara att upprätthållandet av kontakten med andra tolkar sker mera sällan med hjälp av e-post. De resterande åtta tolkarna påpekade alla att de upprätthåller kontakten med andra tolkar med hjälp av e-post. Den första av dem sade att det oftast är frågan om man är ledig för en uppdrag. Hon påpekar också att nästan allt som handlades med telefon görs nuförtiden via e-post (jfr fråga 17 längre fram i redovisningen). Den andra tolken sade att allt möjligt diskuteras: kommande gemensamma uppdrag, termer och träffar. Samma tanke har de tre följande tolkarna som sade att förmedling av uppdrag och arvodet diskuteras och att kommande uppdrag diskuteras. En annan tolk tillägger att man diskuterar förutom kommande uppdrag också terminologi. En av tolkarna påpekade att diskussionerna kan även vara sladder eller gå ut på att avtala om att mötas. Hon påpekar att vanligtvis diskuteras inte ordlistor precis. Hon tillägger att det kan också hända att man vill ha hjälp med ett problem, namn på en person etc. En av tolkarna påpekar att det som diskuteras mest med andra tolkar är bakgrundsmaterial och praktiska arrangemang. Den sista i denna grupp svarade att kontakterna oftast gäller arbetsfrågor, man frågar om tolken är fri för ett uppdrag, man chattar inte så mycket, men behandlar allt det praktiska, frågor tolkarna har och så vidare.

En av dem som arbetar mest med något annat sade att då och då kan hon fråga om någon term. En annan sade att hon håller kontakten med andra tolkar angående uppdrag och diskuterar då innehållet. Den tredje påpekar att språkfrågor diskuteras. Den fjärde påpekade att det som diskuteras oftast är praktiska arrangemang inför kommande uppdrag. Det sker ett utbyte av ordlistor och diskussion pågår om termer inför uppdrag. Dessutom sade hon att hon vidarebefodrar bra bakgrundsmaterial som hon hittat. En av dessa som arbetar mest med något annat än tolkning sade att hon upprätthåller kontakten med andra tolkar sällan med hjälp av e-post och två andra sade att de inte gör det alls.

Alla de som arbetar med både tolkning och översättning uppgav att de håller kontakten med andra tolkar med hjälp av e-post. Alla de tre första nämner uppdrag i sina svar. Den första sade att mest diskuteras uppdragen, pengar och kontrakt. Den andra nämnde bara uppdrag och den tredje påpekade att e-post använder hon med andra tolkar mest i samband med uppdrag som hon ger dem. Den sista sade att hon skriver dagligen e-post till sina tolkkolleger vid sekretariatet. Dessutom skriver hon e-post till frilanstolkare i form av uppdragsgivare i och med att de ofta anlitar frilansare när de arrangerar större möten och konferenser. För det mesta använder de e-post till att informera varandra.

De flesta upprätthåller kontakten med kolleger med hjälp av e-post. Av de 21 informanterna svarade 15 stycken 'ja', 3 stycken 'ibland/sällan' och 2 svarade 'nej' och en hade bara dragit ett streck, och det tolkade jag som ett nej. Figuren nedan illustrerar hur stort inflytande e-post har i kommunikationen.

Figur 2. Användning av e-post i kommunikationen. Värden anges i procenttal. De som svarade på enkätfrågan diskuterar alltså uppdrag, termer, arvodet, allt det praktiska, innehållet, språkfrågor, terminologi, gemensamma uppdrag, träffar, hjälp vid eventuella problem med namn på en person, informerar varandra, vidarebefodrar bra bakgrundsmaterial, utbyter ordlistor och för diskussion om termer inför uppdrag.

På den sextonde frågan i enkäten: 'Deltar du i diskussioner på nätet med andra tolkar? Vilka ämnen behandlas?' svarade bara en av alla de tio tolkarna jakande. Fyra sade nej och fem hade dragit ett streck. Hon som svarade 'ja' påpekade att hon är medlem i AIIC (International Association of Conference Interpreters). Diskussionerna om tekniska frågor pågår för hennes del helst genom e-post. Hon hänvisade även till nätmaterialet inom AIIC, men sade inte desto mer om det. Samma tendens kan urskiljas i de två andra grupperna, som inte var huvudsakligen tolkar. Ingen av de fyra som var både översättare och tolk hade deltagit i diskussioner på Internet.

Bland dem som arbetar huvudsakligen med något annat än tolkning fanns det några få som indikerade att de känner till möjligheten. Fyra sade att de inte har deltagit i diskussioner. En sade att hon inte gör det just nu. Hon påpekade att hon var tidigare med på listan "Hieroglyfus", men konstaterade att det krävde för mycket tid. En annan gav alternativet sällan och den sista påpekade att hon inte deltar i diskussioner med tolkar men nog med översättare.

När jag började undersöka svaren närmare på den sjuttonde frågan som behandlade vad informaterna använder oftast i kontakten dels med andra tolkar, dels med uppdragsgivare kom jag till den slutsatsen att frågeställningen inte varit den bästa möjliga, eftersom de flesta inte svarade på själva frågan om vilket av de givna alternativen de använder *oftast*. De fyra alternativen var:

1. vanlig telefon
2. mobiltelefon
3. e-post
4. traditionell post

Det vara endast fem stycken som valde bara ett av alternativen i båda delfrågorna. Jag kommer att behandla först dem som gav bara ett alternativ och sedan dem som kryssade i två till fyra alternativ. Det finns några som kryssade i ett alternativ i den första delen av frågan, men i den senare delen gav flera alternativ. Också deras svar behandlas i den senare delen av diskussionen.

När det gäller att ha kontakt med andra tolkar sade tre tolkar att de använder oftast e-post. De två andra som gav bara ett alternativ var båda sådana som arbetar mest med något annat än tolkning och en av dem sade sig använda oftast vanlig telefon och den andra mobilen. Den andra delen av frågan tangerade samma sak med uppdragsgivare och där sade en av tolkarna att hon använder oftast e-post. Hon var en av de två som sade sig använda samma kommunikationsmedel oftast med både andra tolkar och uppdragsgivare. Den ena av dem som arbetar med annat än tolkning gav samma alternativ som vid den första delen av frågan nämligen mobilen, medan den andra sade sig oftast använda e-post. De två andra tolkarna sade sig oftast använda vanlig telefon till att ha kontakt med uppdragsgivaren. Detta innebär att 60 % använder oftast e-post till att ha kontakt med andra tolkar, 20 % vanlig telefon och 20 % mobilen. När det är fråga om att ha kontakt med uppdragsgivaren är e-post och vanlig telefon lika populära med i båda fallen 40 % svaren. Mobilen användes i detta sammanhang av bara 20 %. De stora skillnaderna i svarsprocenterna beror naturligtvis på det att det var mycket få som gav bara ett alternativ.

I det följande diskuterar jag svaren av de 16 andra. Jag kommer att gruppera svaren med tyngdpunkten på de olika alternativen, även om jag nämner också vad deras huvudsyssla är. Den första delen av diskussionen behandlar svaren på den första delen av frågan som behandlade vad som används oftast för att ha kontakt med andra tolkar och den andra delen angår samma sak, men med uppdragsgivare.

Den mest populära kombinationen av kommunikationsmedel med andra tolkar var användning av mobiltelefonen och e-post. Det var sju stycken som gav dessa två alternativ. Av dessa sju arbetade två som tolkar, två som tolk och översättare och tre med något annat än tolkning. Fem stycken kryssade i alternativen vanlig telefon, mobiltelefon och e-post. Av dessa var tre tolkar, en arbetade som tolk och översättare och en med något annat än tolkning. Det tredje populäraste alternativet var användning av bara mobiltelefonen. Detta alternativ använde en som arbetade som tolk och översättare och en som arbetade med något annat än tolkning. Sedan var det fyra olika alternativ som alla hade bara en anhängare. En som arbetade mest med något annat än tolkning sade sig oftast använda både den vanliga telefonen och e-post och en annan sade sig använda oftast vanlig telefon. En tolk sade att hon använder vanlig telefon och mobiltelefon och en annan tolk kryssade i alla de fyra alternativen.

Den andra delen av frågan gällde vad de som svarade använde oftast när de tog kontakt med uppdragsgivare. Den mest populära alternativet var en kombination av vanlig telefon, mobiltelefon och e-post. Det var sex stycken som sade detta. Fyra av dem var tolkar, en arbetade mest med något annat och en arbetade med tolkning och översättning. Det andra populära alternativet var mobiltelefon och e-post. Detta sade fem stycken. En av dem var en tolk, två arbetade med tolkning och översättning och två med något annat än tolkning. Det var tre stycken som sade sig mest använda e-post till att ha kontakt med uppdragsgivare. Dessa tre representerar alla de olika inriktningarna av sysselsättningar. Sedan fanns det tre andra alternativ som har två anhängare var. Den första gruppen är de som använder mest mobiltelefonen. Dessa två arbetade mest med något annat än tolkning. Den andra gruppen är de som använde oftast vanlig telefon och e-post. Av dessa två var en tolk och den andra arbetade både som tolk och översättare.

Den tredje gruppen var de som använde bara vanlig telefon. De båda som sade detta var tolkar. Det fanns en tolk som kryssade i alla alternativen.

6.5. Nyhetsgrupper

Nyhetsgrupperna kom att få alltför betydelsefull andel i undersökningen – åtminstone visuellt. Nyhetsgrupperna borde ha placerats under punkten e-post eller Internet. I själva verket skulle nyhetsgrupperna bidra bara med intressant tilläggsinformation.

Enkätfrågan om nyhetsgrupperna lyder: 'Känner du till sådana?' Av de 21 informaterna svarade 4 stycken 'ja' och 17 stycken 'nej'. Knappt en femtedel av dessa kände alltså till nyhetsgrupper, som kallades till Internets kanske mest populära debattforum på en hemsida som informerar internetanvändare om de många olika sätt man kan använda sig av Internet. Där påpekades det även att nyhetsgrupperna möjliggör det att internetanvändare från hela världen kan delta i diskussioner om många olika teman. (Seniornet 2006.)

Nästa punkt visar att de fyra som känner till nyhetsgrupper har mycket avvikande åsikter om nyttan av nyhetsgrupperna. Följdfrågan till frågan om nyhetsgrupperna lyder nämligen: 'Om du gör det, vilken nytta har du av dem?' En sade sig inte ha någon nytta av dem, en annan sade att de var föga nyttiga. Av de resterande två påpekade den ena att hon bekantat sig med nyhetsgrupper via SKTL. Den andra fick nyhetsbrev från Bryssel om EU och påpekade att detta var mycket nyttigt.

Av dem som besvarade enkäten kände inte de flesta (81%) till nyhetsgrupper. Man kan fråga sig varför det är så. Min misstanke är att det beror på att de flesta var självlärda och därmed var de flesta eventuellt inte ens medvetna om nyhetsgruppernas existens. En annan orsak kan vara att man kanske inte har tid med att söka efter allt det Internet erbjuder t.ex. intressanta nyhetsgrupper. Det kunde vara ett förmånligt och enkelt sätt att hålla sig informerad när det gäller vissa specialområden. En annan möjlighet som tangerar nyhetsgrupper är det som en av svarandena tog upp, nämligen nyhetsbrev.

“Meilinglistor” är relativt vanliga och t.ex. AIIC erbjuder möjligheten att ta del av deras nyhetsbrev. Dessa är så att säga mindre krävande i och med man behöver bara kontrollera sin e-postlåda och läsa brevet.

6.6. Tolkens färdigheter

Den första punkten under rubriken ‘Dina färdigheter’ och den tjugonde punkten i själva enkäten gick ut på att ta reda på hur tolken har lärt sig att handskas med Internet, om hon är självlärd eller gått kurser.

Bland de största överraskningarna när det gäller svaren på frågorna i enkäten var svaren på denna fråga. Alla (100 %) kryssade i ‘Sjävlärd’. Av alla dessa 21, hade bara två (9,5 %) gått på någon kurs. Den ena av dem hade gått på kurs både på ett universitet och på arbetarinstitutet och den andra hade gått på arbetarinstitutets grundkurs. Kurserna kunde vara till hjälp både när det gäller den tekniska delen och själva processen att söka information. Redan i avsnitt 3.4. hänvisade jag till hur man i dagsläget utbildar tolkstuderande i möjligheterna med informationssökning på Internet, eftersom såsom det sägs i kursbeskrivningen ”stor vikt fästs vid förberedelser och informationssökning” (uwasa 2006). Det skulle vara mycket intressant att tillhandahålla tolkar en veckoslutskurs eller distanskurs eller Internetkurs i informationssökning. Onekneligen verkar det som om det skulle finnas behov av sådana ‘uppdateringskurser’, speciellt med tanke på hur mycket information som finns att tillgå på Internet och hur snabbt man kan dra nytta av det – om man bara hittar det.

Den näst sista fråga i enkäten lyder: ‘Hurdana svårigheter möter du i samband med användning av Internet?’

Det finns en ofantlig mängd av elektroniska dokument att tillgå på Internet, om man bara finner dem. Holme och Solvang (1997: 136) påpekar att “det finns ofta irrelevant källmaterial och det är sällan man får tag i information som direkt kan ge svar på de frågeställningar man vill belysa.” Detta är sannolikt ett stort bekymmer för dem som söker efter specifik information om ett visst ämne på Internet.

Även här grupperade jag svaren i linje med huvudsysselsättningen, mest för att fokusera på vad just tolkarna anser vara problematiskt. De svar de gav delar jag upp i två olika kategorier som ändå tangerar varandra.

1. informaternas förmåga och kunnande
2. tekniska bekymmer

Den första gruppen är mer inriktad på tolkarnas förmåga och kunnande. Inom denna grupp faller fem av svaren. Det första bidraget i den här kategorin lyder så här: "Typiska käring-korkade problem!" I och med informanten inte förklarade desto mer så kan man bara ana hurdana problem hon menar, men tanken är ändå ganska klar. Den andra tolken påpekar att när man söker efter något specifikt t.ex. i en databas får man ofta söka länge innan man hittar den rätta källan. Ofta får man också så mycket 'hits' på t.ex. Google att det kan vara svårt att hitta den detaljen man vill hitta. Den tredje svarade att 'svårigheterna beror närmast på min egen dumhet, dvs att man ej riktigt vet vad allt kan göras, ej heller hur man gör det som man skulle vilja göra'. Hon fortsätter med att konstatera att det som hon har lärt sig är guld värt och hon har inga svårigheter med t.ex. e-post. Den fjärdje påpekar att det svårigheten ligger i att hitta rätt information. Den femte och sista inom denna kategori säger att hon misstänker att det finns fiffigare sätt att hitta information på nätet på än vad hon behärskar.

Den andra kategorin är mer specifik, eftersom svaren behandlar tekniska bekymmer, som fem av tolkarna pekade på. Ett av problemen tangerar det som Holme och Solvang (1997: 136) sade om "irrelevant källmaterial". Den första tolken påpekade att man ska veta mycket på förhand innan man söker på nätet, annars tar det lång tid och informationen är inte alltid pålitlig. Dessutom påpekar denna tolk att det kan hända att man inte kommer fram till den sida man vill, servern är nedlagd eller dylikt. En annan sade att systemet kan ibland kollapsa eller det kan vara svårt att finna rätt ord, hon vet att informationen finns, men svaret är så att säga fel (som exempel gav hon: SAS ger inte flygbolag). Den tredje hade liknande tankar och talade om att förbindelsen är ibland långsam och överbelastad. Den fjärde påpekade också att det som kan orsaka problem är

för långsam förbindelse, dåliga hemsidor och att sökmotorerna erbjuder för många träffar, som bara liknar de sökordskombinationer man använder. Den sista erkänner att eftersom hon inte gått någon kurs, så är det tekniska problem som irriterar.

Jag använder samma uppdelningsprincip när de gäller de fyra som arbetar som både tolk och översättare. De bekymmer de möter är antingen problem med eget kunnande eller tekniska problem. En av dessa fyra ansåg sig inte möta några problem, i och med hon hade dragit ett streck. Den andra sade att hon möter problem med förbindelsen. Den tredje påpekar att man orkar oftast titta bara på de två första sidorna, som kommer fram. Hon påpekar att man borde lära sig att begränsa bättre vad man söker och den sista säger att hon inte kan tillräckligt. Som exempel gav hon att hon inte kan öppna alla "Readers" eller bilagor.

De som arbetade mest med något annat än tolkning mötte liknande problem som de andra. De svarande kan i princip delas in i två olika kategorier, de som möter problem och de som inte gör det. De som tillhör den första kategorin var fyra stycken. Den ena sade att hon inte är så skicklig på att söka, får för många träffar och hittar nog inte alla ordlistor som finns. Den andra påpekade att det är svårt att söka precist, utan ofta får man många svar, som inte verkar relevanta. Samma tanke hade den tredje, som sade att problemen består i att hitta relevant webbsida. Den sista sade helt enkelt att hon har inte lärt sig användning av Internet ordentligt. Den andra kategorin inbegrep dem som ansåg sig inte möta specifika problem när det gäller användning av Internet. Av de tre som tillhör denna grupp, sade den första att konnektionen fungerar inte alltid och dokument finns inte alltid. Men hon sade också att "annars tycker jag att det är lätt att hitta vad som helst." Den andra sade att hon möter inga större problem och den sista drog ett streck. Tydligt mötte inte hon heller några problem.

Medan jag har bearbetat avhandlingen, har jag samtidigt framhållit olika områden det skulle vara intressant att fördjupa sig i. När jag ställde frågan vad de som besvarade enkäten skulle vilja lära sig, hade jag igen samma baktanke. Jag ville få fram vad som borde bli betonat om man skulle tillhandahålla yrkesaktiva tolkar skräddarsydda informationssökningskurser. Den sista frågan i enkäten lyder: 'Vad skulle du vilja lära dig när det gäller informationssökning med hjälp av internet?'

Av alla som var tolkar hade 2 av 10 dragit ett streck som svar på denna fråga och den tredje valde att sätta ett frågetecken som svar och den fjärde påpekade att hon "vet inte!" Det första lite längre bidraget indikerar att det kunde finnas behov av hjälp: "Oj, oj, listan skulle bli ganska lång, bäst att jag ej börjar ens..." Den andra tolken säger rent ut att en kort kurs i informationssökning vore på sin plats. Den första sade att hon skulle vilja lära sig om t.ex. nyhetsgrupper och databaser med terminologi. Den andra sade att hon skulle vilja veta hur man kan hitta pålitliga källor och bättre och mer begränsade söksystem, och den tredje skulle vilja få bättre kunskap om sökmaskinerna och bättre genvägar. Det var intressant att en av tolkarna påpekade att det skulle finnas behov av att lära sig hur man kan utföra precisare sökning på ämnet på olika språk. Detta svar var ett av de få svar i hela enkäten som visade att tolkarna arbetar på Internet med olika språk.

När det gäller de fyra som arbetar med både tolkning och översättning drog en av dem ett streck. De tre kvarvarande hade däremot tydliga åsikter om vad de skulle vara i behov av. Den första sade att hon skulle vilja lära sig att begränsa bättre det vad hon söker. Den andra sade att det är svårt att definiera vad det är man inte kan, men hon borde gå en kurs för att lära sig mer om alla möjligheter som Internet ger. Och den tredje påpekade att hon inte kan tillräckligt och hon skulle vilja lära sig att öppna alla "Readers" eller bilagor.

När det gäller dem som arbetar mest med något annat än tolkning (allt som allt 7 stycken) hade två dragit bara ett streck. Av resten hade fyra relativt likadana svar. De flesta av dessa svar framhäver behovet av att klara av att avgränsa och effektivisera sökningen. Den första sade att hon skulle vilja lära sig att söka snävt, den andra skulle vilja lära sig allt möjligt. Den tredje önskade klara av effektivare sökning av relevanta webbsidor. Den fjärde ville lära sig att avgränsa sökningen, att hitta bra ordböcker och ordlistor på nätet och knep för att kontrollera källans trovärdighet, och den sista av dessa skulle vilja få tips om bra sidor, hon tror t.ex. att ministerierna skulle ha mycket information på sina sidor, men hon har aldrig tagit sig tid att söka efter dem.

Det som låter synnerligen förunderligt är att bara en sade att hon skulle vilja lära sig om ”knep för att kontrollera källans trovärdighet”. Det som förvånar mig mycket är att bara en av tolkarna tog upp oron över det om man kan lita på källan. En orsak till att ingen annan nämnde detta kan till exempel vara att de flesta använder sig av sidor till offentliga instanser eller hemsidor för företag och användning av dessa beror just på det att man kan lita på dem och få aktuell information. Å andra sidan anser Matteoni (1997: 38) att ”rena lögnen må vara sällsynta i publicerade texter. Detta beror enbart inte på att den etiska och moraliska halten hos våra författare är hög, utan också för att rena lögnen är relativt svåra att dölja.” Dessutom påpekar han att när man kritiskt granskar en text bör man skilja på uttalanden som uttrycker värderingar och sådana som utgör beskrivningar av fakta som går att kontrollera (Matteoni 1997: 41). Även Holme och Solvang (1997: 147) nämner vikten av den generella säkerheten i källans innehåll.

Det som är av största intresse är alltså vad tolkarna vill lära sig. Det framgick av undersökningen är att tolkarna skulle gärna klara av att precisera sökningen bättre, med andra ord lära sig att avgränsa sökningen, få tips om goda sidor, att hitta bra ordböcker eller ordlistor på nätet, knep för att kontrollera källans trovärdighet och hitta t.ex. nyhetsgrupper och databaser med terminologi.

7. SLUTORD

Delisle och Woodsworth (1995: 273) påpekar:

Training programmes, professional associations, research and publications, and a move toward the writing of its own history have all contributed to the development of the art and science of interpreting.

Allt detta kräver främst av allt – tid. Frågan är finns den tiden? Som arbetshypotes hade jag en tanke att det är sannolikt att de flesta som besvarade enkäten använder Internet i en mindre utsträckning än möjligt pga tidsbrist eller pga det faktum att användning av Internet tar så mycket tid. Det visade sig att så gott som ingen påpekade detta. Det fanns många som sade att de får många träffar när de söker efter något specifikt, men ingen sade rent ut att Internet skulle vara en tidstjuv. En annan påpekade att ibland får man så många träffar att man inte orkar söka igenom dem, men detta svar indikerar inte att personen ifråga inte skulle ha tid med det.

Ämnet jag valt har varit intressant att forska i. I tolkning är det fråga om både omfattande kunskaper, snabb tankeverksamhet och till en stor del teknik. Möjligheten att undersöka vad aktiva tolkar anser om ett av vår tids mest hyllade teknologiska verktyg Internet var fascinerande. Det som kom fram tydligt var att det kunde finnas behov av t.ex. en nätkurs eller distanskurs för tolkar i hur man kan göra

informationssökning effektivare eller det skulle var intressant att även skapa en gemensam databas över olika ämnesområden eller instanser på olika språk (t.ex. nordiska). Denna idé har ju länge använts när det gäller ordböcker, men nätet torde vara förmånligare och enklare att uppdatera. Detta är också ett delområde som kunde vara fascinerande att sätta sig in i.

Det framkommer tydligt av undersökningen att Internet har underlättat och förändrat förberedelserna enormt mycket. Kontakterna sköts ofta via e-post, likaså skickas materialet för uppdragen allt oftare via nätet. Ordböckerna är fortfarande i flitig användning, men olika organisationers två- eller flerspråkiga hemsidor är till stor hjälp, när tolken skall utarbeta ord- och termlistor åt sig. *'Finlexin käyttöjän opas'* var en intressant handbok specifikt för dem som använder sig av Finlex, men en lika specifik *Internet - tolkens handbok* skulle säkert finna sina läsare. Det som förvånade mig mycket var det faktum att de flesta var självlärda och att så få undrade över pålitligheten i Internet-informationen, men så som det framkom i diskussionen kan det finnas logiska skäl till att detta betonades så lite i svaren.

Arbetet med enkäten har varit en mycket intressant och givande process, både när det gäller att fördjupa sig i de olika faserna av tolkning och att utarbeta enkäten samt analysen av de rikliga svaren. Ämnet är ingalunda uttömt och min undersökning väckte även tankar om vidare bearbetning av temat. Daniel Giles (1997:211) ord avrundar processen på ett utmärkt sätt:

“But the fact that interpreting research is still groping in semi-darkness is what makes it interesting...”

LITTERATUR

- AIIC (2004). Tolkförmedling – kvalitet, registrering, tillsyn. Citerat 11.2.2006:
<http://home.swipnet.se/aiic-sverige/AIIC%20Sveriges%20remissvar%20SOU%202004%2015.pdf>
- AIIC (2006). Citerat 8.10.2006: <http://www.aiic.net/>
- AIIC (2006). Advice to Students Wishing to Become Conference Interpreters. Citerat 11.2.2006: <http://www.aiic.net/ViewPage.cfm/article25>
- AIIC (2006). Working conditions. Citerat 9.2.2006:
<http://www.aiic.net/ViewPage.cfm/article24.htm>
- Att förstå telekommunikation 1* (1996). Studentlitteratur, Lund.
- Baaring, Inge (1992). *Tolkning - hvor og hvordan*. Samfundslitteratur, Fredriksberg.
- Bassnett, Susan (1980). *Teoksesta toiseen. Johdatus kirjallisuuden käntämiseen*. (Uudistettu painos 1991, suomennos 1995). Gummerus kirjapaino OY, Jyväskylä.
- Berk-Seligson, Susan (2002). The impact of politeness in witness testimony. The influence of the court interpreter. I: *The Interpreting Studies Reader*, 279. Red. Pöchhacker, Franz & Miriam Shlesinger. Routledge, London.
- Bruce, R. & W. Anderson (2002). Perspectives on the role of interpreter. I: *The Interpreting Studies Reader*, 211. Red. Pöchhacker, Franz & Miriam Shlesinger. Routledge, London.

- Dawrant, Andrew (2006). Using the web for conference preparation. Citerat 11.2.2006: http://www.aiic.net/ViewPage.cfm?page_id=223
- Delisle, Jean & Judith Woodsworth (1995). *Translators through history*. John Benjamins Publishing Co. Amsterdam, Philadelphia.
- Dodds, John & David Katan (1997). The interaction between research and training. I: *Conference interpreting: Current trends in research (Turku August 25-27, 1994)*, 98-99. Red. Gambier, Yves, Daniel Gile & Christopher Taylor. Amsterdam, Philadelphia.
- Fabbro, Franco & Laura Gran (1997). Neurolinguistic aspects of simultaneous interpretation. I: *Conference interpreting: Current trends in research (Turku August 25-27, 1994)*, 9. Red. Gambier, Yves, Daniel Gile & Christopher Taylor. Amsterdam, Philadelphia.
- Fortelius, Robin (1996). Sökmaskiner och sökrobotar i språkvårdens tjänst. *Språkbruk* 2: 14, 16.
- Fortelius, Robin (2005). Biblioteken som svenska språkbärare. *Språkbruk* 2: 25.
- Gambier, Yves & Daniel Gile & Christopher Taylor (1994). *Conference interpreting: Current trends in research (Turku August 25-27, 1994)*. Amsterdam, Philadelphia.
- Gunnarsson, Ronny (2002). Forskningsansats. Kvalitativ eller kvantitativ perspektiv. Citerat 9.2.2006: <http://infovoice.se/fou/bok/10000002.htm>
- Hatim, Basil & Mason, Ian (2002). Interpreting: A text linguistic approach. I: *The Interpreting Studies Reader*, 264. Red. Pöchhacker, Franz & Miriam Shlesinger. Routledge, London.
- Hietanen, Aki (1992). *Finlex - käyttäjän opas*. Lakimiesliiton kustanus, Helsinki.
- Holme, Idar Magde & Berdt Krohn Solvang (1997). *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Andra upplagan. Studentlitteratur, Lund.
- Ingo, Rune (1991). *Från källspråk till målspråk. Introduktion i översättningvetenskap*. Studentlitteratur, Lund
- Ingo, Rune (1993). Käännösvirheen dimensioita. I: *Tiedon ja taidon dialogia kääntämisen ja tulkkauksen opetuksessa ja tutkimuksessa*. Red. Pirjo Kukkonen. Kouvolan kääntäjäkoulutuksen julkaisuja, Sarja A N:o 7, Helsingin yliopisto.
- Kirchhoff, Hella (2002). Simultaneous interpreting. Interdependence of variables in the interpreting process, interpreting models and interpreting strategies. I: *The*

Interpreting Studies Reader, 111. Red. Pöchhacker, Franz & Miriam Shlesinger. Routledge, London.

Kondo, Masaomi & Helen Tebble (1994). Intercultural communication, negotiation, and, interpreting. I: *Conference interpreting: Current trends in research (Turku August 25-27, 1994)*, 151, 153. Red. Gambier, Yves, Daniel Gile & Christopher Taylor. Amsterdam, Philadelphia.

Korpela, Jukka (2006) Citerat 11.2.2006
<http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/nyysit/index.html>

Kotus (2006). Citerat 10.2.2006: <http://www.kotus.fi/svenska/>

Lindgren, Birgitta (2005). Med svenskan in i ett nytt årtusende. *Språkbruk* 1: 6, 7.

Linell, Per (1997). Interpreting as communication. I: *Conference interpreting: Current trends in research (Turku August 25-27, 1994)*, 63. Red. Gambier, Yves, Daniel Gile & Christopher Taylor. Amsterdam, Philadelphia.

Luccarelli, Luigi (2006). Letter from the editor. Citerat 10.2.2006:
<http://www.aiic.net/ViewPage.cfm/article755.htm>

Matteoni, Mario (1997). *Fram med fakta- handbok i informationssökning med internet*. Studentlitteratur. Lund.

Moser-Mercer, Barbara (2002). Process models in simultaneous interpretation. I: *The Interpreting Studies Reader*, 155. Red. Pöchhacker, Franz & Miriam Shlesinger. Routledge, London.

Nordbäck Linder, Harriet (1979). *Att vara tolk. Teknik, utbildning, arbetsmöjligheter*. Natur och Kultur, Stockholm.

Ojanen, Sirkka-Liisa & Johanna Saresvuo (1988). *Tulkin käsikirja*. Gaudeamus, Helsinki.

Paneth, Eva (2002). An investigation into conference interpreting. I: *The Interpreting Studies Reader*, 31. Red. Pöchhacker, Franz & Miriam Shlesinger. Routledge, London.

Pikaopas 6 (22.8.1995). Vaasan yliopisto, Laskentakesus. Tin V1.2.

Pöchhacker, Franz & Miriam Shlesinger (2002). Introduction to breaking ground. I: *The Interpreting Studies Reader*, 2, 25. Routledge, London.

Seniornet (2006). Läs nyhetsgrupper i Outlook Express. Citerat 11.2.2006:
http://www.seniornet.se/browse.jsp?id=04_14&cikkid=2089

- Sorvali, Irma (1983). *Översättandets teori och praktik*. Gaudeamus. Mäntän kirjapaino, Mänttä.
- Sorvali, Irma (1988). *Kielenkääntäminen. Tutkimuksen ja opetuksen ongelmia*. Kouvolan kääntäjänkoulutuslaitoksen julkaisuja N:o 4. Helsingin yliopisto. Yliopistopaino, Helsinki.
- SKTL (2006). Citerat 11.2.2006: <http://www.sktl.net/>
- SKTL (2006). Asioimistulkin ammattisäännöstö. Citerat 11.2.2006: <http://www.sktl.net/pdf/asioimistulkin.pdf>
- SKTL (1991). Oikeustulkkausohjeet. Citerat 9.2.2006: <http://www.sktl.net/kotisivu/pdf/otulkoh.pdf>
- SKTL (1994). Citarat 9.2.2006: www.sktl.fi/pdf/tulksaan.pdf
- SKTL (1991). Oikeusulkin ammattisäännöstö. Citerat 10.2.2006: <http://www.sktl.net/kotisivu/pdf/oamms.pdf#search=%22oikeustulkin%20ammattis%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6st%C3%B6%22>
- Tietoviikko (2001). Pc muutti maailman menon. Citerat 10. 2. 2006: http://www.tietoviikko.fi/doc.do?f_id=173121
- Trost, Jan (2001). *Enkätboken*. 2. upplaga. Studentlitteratur. Lund.
- uwasa (2006). Påbyggnadskurs i tolkning. Citerat 11.2.2006.: <http://www.uwasa.fi/opinto-opas/hut/tulkkaus.html>
- Turkle, Sherry (1997). *Life on the screen. Identity in the Age of the Internet*. First Touchstone Edition. Published by Simon & Schuster, New York.
- Vik-Tuovinen, Gun-Viol (2003). Terminfo. Interpreter — heavy user of special fields and terms. Citerat 9.2.2006: http://www.tsk.fi/fi/ti/ti303_teksti.html#tulkki
- Wadensjö, Cecilia (2002). The double role of a dialogue interpreter. I: *The Interpreting Studies Reader*, 355. Red. Pöchhacker, Franz & Miriam Shlesinger. Routledge, London.

BILAGA 1. Enkät

Hur en tolk använder sig av internet vid informationssökning

Hej! Jag heter Jonna Skomars och håller på med min avhandling pro gradu vid Vasa universitet. Avhandlingen kommer att behandla hur tolkarna utnyttjar internet. Jag hoppas på din hjälp när det gäller att kartlägga hur tolkar använder sig av och förhåller sig till internet.

Allmänt

1. Är Du kvinna man
2. Modersmål _____
Övriga språk _____
Arbetspråk _____
3. Hur många års erfarenhet har du av tolkyrket? _____
4. a. Jobbar du huvudsakligen som
 folk
 annat, vad? _____
- b. Jobbar du huvudsakligen som
 kontakttolk
 konferenstolk
 annat, vad? _____

Själva uppdraget

5. Vilka metoder har du för att förbereda dig för ett uppdrag? _____
6. Varierar dina förberedelser på grund av uppdragstyp? Hur? _____
7. Har du förändrat dina metoder att förbereda dig under den tid du arbetat som tolk?
Hur? _____

Internet

8. Hur har Internet underlättat arbetet med att förbereda sig för tolkningsuppdrag? _____
9. Hur söker du information på internet? Vilka metoder eller sökrobotar (t.ex. Google, Alta vista) använder du? _____
10. a. Vilka sidor utnyttjar du oftast? _____
b. Vilka ordböcker / termlistor använder du ofta? _____
11. Hurdan information söker du? _____
12. Vad gör du med den information du hittar? _____
13. Läser du nätupplagor av tidskrifter eller dagstidningar från andra länder? I så fall varför?
För att upprätthålla eller förbättra
 din allmänbildning
 dina språkkunskaper
 dina fackkunskaper
 annat _____

E-post

14. Upprätthåller du dina kontakter till uppdragsgivare(n) med hjälp av e-post?
Hur? _____
15. Upprätthåller du kontakten med andra tolkar med hjälp av e-post? Vad diskuteras mest? _____
16. Deltar du i diskussioner på nätet med andra tolkar? Vilka ämnen behandlas? _____
17. Vad använder du oftast för att ha kontakt med andra tolkar
 vanlig telefon

- mobiltelefon
- e-post
- traditionell post?

När det är fråga om uppdragsgivare, använder du oftast

- vanlig telefon
- mobiltelefon
- e-post
- traditionell post?

Nyhetsgrupper

18. Känner du till sådana? Ja Nej

19. Om du gör det, vilken nytta har du av dem? _____

Dina färdigheter

20. Hur har du lärt dig att handskas med Internet?

Sjävlärd?

kurser, vilka? _____

21. Hurdana svårigheter möter du i samband med användning av Internet? _____

22. Vad skulle du vilja lära dig när det gäller informationssökning med hjälp av Internet? _____

Tack för hjälpen!